

Sahasında İlk ve Tek Kitap

Osmanlı Arşivlerinde

TEZKİRE

ZAFER ŞIK

Her Hakkı Mahfuzdur. ©

Bismillahirrahmanirrahim

Es-selamü aleyküm,

Emsali daha evvel neşredilmemiş bir konu örneğini Osmanlıca meraklılarına ve Tarihçi kardeşlerimizin istifadesine sunmayı nasip eden Allah'a hamd olsun.

Osmanlı arşivinde oldukça geniş bir yelpazeye sahip olan tezkire çeşitlerini yine arşivin bahr-i amikinden bularak açıklama ve belgeleriyle kitabımızda yer verdik. Yüzden ziyade tezkirelerden bazılarını ilk defa okuyup öğreneceksiniz.

Osmanlı Arşivlerinde Tezkire isimli bu kitabımız tamamen devlet arşivlerinden istifade edilerek ve her tezkirede bazılarının onlarca belgesini okuyarak, ilgili tezkirenin en doğru mahiyetini keşfedip sizlere takdim ediyorum. Bu cihette istifade ettiğim tek menba' Osmanlı arşivleridir. Asla iktibas mevcut değildir.

Osmanlı paleografya ve diplomatika kitaplarında dahi pas geçilmiş veya üç-beş kelimeyle yetinilmiş tezkireler hakkında en ciddi ve tek akademik bu çalışmamızın hayırlara vesile olmasını Rabbimden niyaz ediyorum.

Baki ve kalbi selamlarımla.

Zafer Şık

Haziran 2020, Konya

Tezkire

Küçük mektup, kağıt, pusula anlamına gelen Tezkire; bazen bir iş için izin verildiğini gösterirken bazen de bir konuyu isbat eymeye yarayan resmi bir belge hüviyetine sahiptir. Osmanlı'da aynı şehirdeki resmî dâireler arasındaki yazışma pusulasına da tezkire denilmiştir. Osmanlı'da çeşitli makamlar arasındaki kısa muhabere evrakı da bu isimle anılmıştır.

Aynı tezkire için pusula ibaresi de kullanılmıştır. Mesela mühimmat tezkiresi, mühimmat pusulası olarak da kayıtlarda bulunmaktadır.

Şairlerin biyografisini ve şiirlerini ihtiva eden eserlere tezkire denilmişse de bu konumuz haricidir. Keza evliyaların, hükemaların vs. hayatlarını anlatan risaleler de bu isimle yad edilmiştir.

Askerlere terhis zamanında verilen vesikaya da tezkire denilir. Tezkere ifadesi galattır.

İzin-ruhsat veren hemen hemen her resmî kağıda tezkire adı verilebilir ki bu cihette Osmanlı paleografyasında bir çok örneği mevcuttur. Biz bu kısa çalışmamızda bilinen-bilinmeyen, Osmanlı arşivlerinden onlarca tezkire örneklerini derlemeye çalıştım.

Bir belgenin ne belgesi olduğu genel itibarla metin okunduktan sonra anlaşılır. Bu tür metinlerin içinde belge türüne atıfta yapıldığı görülür. Mesela;

"Resîde-i dest-i tevkîr olan iş bu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri..." ile sadaret tezkiresi,

"Sûretleri bâlâda muharrer tezkire-i marûza ve" ile arz tezkiresi,

"...bulunduğunu mübelliğ tezkire-i hususiye-i atûfileri melfûfuyla beraber" ile hususi tezkire olduğu anlaşılır.

Bazen de;

"... ol kimsenin yedine mürûr tezkeresi i'ta ve ... " (mürur tezkiresi) cümlesi gibi metin içerisindeki ifadelerle vesika nev'i beyan edilir.

Aynı tezkire türünün yer yer farklı isimle zikredildiği de olmuştur. Seyahat tezkiresi, mürur tezkiresi gibi. Ayrıca tezkireler bazen müfred yani tekil, bazen de cemi' yani çoğul kelime olarak da yazılmıştır. İn'am tezkiresi, in'amat tezkiresi vs.

Tahvil tezkiresi, icmal tezkiresi ve mevacic tezkiresi gibi bazı tezkirelerin ekseriyetle siyakat hattı yazılmış olduğunu görürüz. Bu emsal tezkireler siyakatte medli kısım olarak ifade edilir ve kendine has imlası ile uzatılarak yazılır. Umumen metnin ilk kelimesi olarak imla edilir.

Hazine-i evrak dediğimiz Osmanlı arşivinde tezkireler haricinde ferman, berat gibi şeklen de türü anlaşılan belgeler olduğu gibi az da olsa vesikanın giriş cümlesinden de tezkire olduğu anlaşılan vesikalar görmemiz mümkün;

"Bâis-i tahrîr-i tezkire budur ki"

"Vech-i tezkire budur ki"

"Mefhûm-ı tezkire budur ki"

Vech-i tahrîr-i tezkire oldur ki"

"Bâdî-i terkîm-i ilm u haber oldur ki"

"Bâ'is-i ilm u haber budur ki"

Hem vesikaların son cümlesi de bazen bize belge türüyle ilgili malumat verir;

"ilm u haber olmak için işbu tezkire verildi." ile ilmuhaber tezkiresi,

"... teslîm eyledikleri ecilden yedlerine işbu tezkire verildi." ile teslim tezkiresi,

"... üzere berât-ı âlişân için işbu tezkire verildi." ile de berat tezkiresi olduğu anlaşılır.

Genel itibarla Osmanlı arşivlerinde bir vesikanın şu hususlara dikkat edilerek ne tür bir belge olduğu anlaşılır;

- Şekli olarak; berat, ferman gibi kendi mahsus tuğra vs hususiyetler taşımasıyla,

- Giriş cümlesiyle,

- Bitiş cümlesiyle,

- Metnin muhteviyatıyla ki belge içerisinde genelde belge türüne de vurgu yapıldığı görülür.

Bir vesikanın aynı anda bir çok belge türüne örnek olabildiği görülebilir. Yani bir şer'iyye sicili aynı zamanda bir tezkire örneği olabilir.

Tezkire çeşitlerinin daha iyi anlaşılması için talim etmemiz gereken bir takım terkiyat şöyledir;

Tezkire-i aliyye: Nezâretler veya şeyhülislâmlarca yazılan tezkireler.

Tezkire-i evvel: Divan-ı hümayunun yazı işlerine memur olan şahsın unvanıdır. Divan kâtibi demektir. Tezkireci önceleri bir tane iken sonradan sayısı ikiye çıkarıldığı için birinciye Tezkire-i evvel, ikinciye Tezkire-i Sâni denilmiştir.

Tezkire-i husûsiyye: Pâdişâhın emrini bildiren ve mâbeyn başkâtibi tarafından yazılan tezkire.

Tezkire-i ma'rûza: Sadrâzam tarafından pâdişâha sunulan tezkireye denir.

Tezkire-i Osmâniyye: Osmanlı Devleti'nde nüfus kâğıdı yerine ikame edilmiş varaktır. Osmanlı tezkiresi de denir.

Tezkire-i Resmîyye: Resmî makamların yazışmalarında kullanılan özel bir ifade.

Tezkire-i Riyaset: Her hangi bir resmî kurumun başkanlığına yazılan tezkireye atıfta bulunduğu kullanılır.

Tezkire-i sâmiye: Sadrâzam tarafından yazılan tezkire.

Tezkire-i Sani: Divan-ı Hümayunun yazı işlerine memur olanlardan birinin adıdır. Divan kâtibi demektir. Tezkireci önceleri bir tane iken sonradan sayısı ikiye çıkarıldığı için birinciye Tezkire-i evvel, ikinciye Tezkire-i sani denilmiştir.

Arşivlerde tespit ettiğimiz ve bir kısmı çeşitli mali işlerle ilgili olan yüzü geçkin tezkire örneğinin sıralı olarak listesi şöyledir;

Âdet tezkiresi

Adliye tezkiresi

Ahz tezkiresi

Ahz u girift tezkiresi

Arz tezkiresi

Asker tezkiresi

Av tezkiresi

Başvekâlet tezkiresi

Berat tezkiresi

Celb tezkiresi

Cizye tezkiresi

Davet tezkiresi

Defter-i Hakani tezkiresi

Defterhane tezkiresi
Devlet-i Aliyye-i Osmaniye tezkiresi
Divan tezkiresi
Divan-ı Hümayun tezkiresi
Eda tezkiresi
Eda-yı hizmet tezkiresi
Emir tezkiresi
Esame tezkiresi
Esnaf tezkiresi
Fetvahane tezkiresi
Fetvapenahi tezkiresi
Geçiş tezkiresi
Gümrük tezkiresi
Hariciye tezkiresi
Hayvan tezkiresi
Hazine tezkiresi
Hazine-i Hassa tezkiresi
Hesab tezkiresi
Hizmet tezkiresi
Hususi tezkireler

Hüküm tezkiresi

İbtida tezkiresi

İcmal tezkiresi

İfa-yı Hizmet tezkiresi

İhrac tezkiresi

İhtiyat tezkiresi

İkamet tezkiresi

İlmuhaber tezkiresi

İn'amat tezkiresi

İn'am tezkiresi

İnha tezkiresi

İrad tezkiresi

İrade tezkiresi

İstibdal tezkiresi

İstizan tezkiresi

İzdiyad tezkiresi

İzin tezkiresi

Komisyon tezkireleri

Mabeyn tezkiresi

Maliye tezkiresi

Maruzat-ı Hususiye tezkiresi

Masraf tezkiresi

Meşihat tezkiresi

Mevacib tezkiresi

Mevkufat tezkiresi

Muhabere tezkiresi

Mübayaa tezkiresi

Müfredat tezkiresi

Mühimmat tezkiresi

Mürur tezkiresi

Mürur u ubur tezkiresi

Müstahfız tezkiresi

Nakliye tezkiresi

Nezaret tezkireleri

Nikah tezkiresi

Nişan tezkiresi

Nüfus tezkiresi

Redif tezkiresi

Ruhsat tezkiresi

Ruûs tezkiresi

Rüsumat Emaneti tezkiresi

Rüsumat tezkiresi

Sadaret tezkiresi

Sayd tezkiresi

Sayd u şikâr tezkiresi

Serasker tezkiresi

Serhad tezkiresi

Seyahat tezkiresi

Sihhiye tezkiresi

Suret tezkiresi

Şahıs/Makam Tezkireleri

Şikar tezkiresi

Şura-yı Devlet tezkiresi

Tahvil tezkiresi

Ta'yin tezkiresi

Ta'yinat tezkiresi

Te'kid tezkiresi

Terakki tezkiresi

Teslim tezkiresi

Teşekkür tezkiresi

Teşrif tezkiresi

Tevcih tezkiresi

Tevkif tezkiresi

Tımar tezkiresi

Ulûfe tezkiresi

Vergi tezkiresi

Vilayet tezkiresi

Yoklama tezkiresi

Yol tezkiresi

Zimmet tezkiresi

Tezkire Çeşitleri

Bundan sonraki kısımda ise bu tezkireleri tek tek değerlendirmeye çalışacağız;

Âdet tezkiresi (عادت تذکرهسى):

Teşrifât Kalemî tarafınca kayda geöen bu tezkire, Osmanlı Sarayı'nda verilmesi âdet hâline gelmiş kumaş, hil'at ve benzeri şeylerin verilmesi durumunda yazılırdı.

Adliye tezkiresi (عدلیه تذکرهسى) :

Adliye Nezareti'nce yazılan bir tezkire çeşididir.

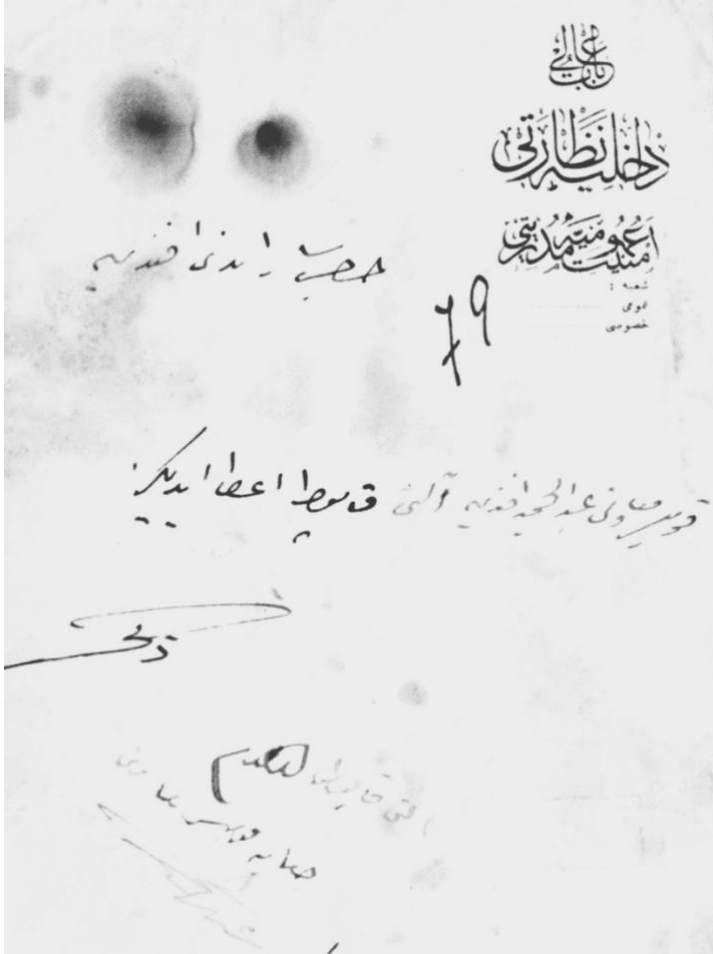
Handwritten Ottoman Turkish text in Adliye tezkiresi format. The text is written in a cursive script and includes a date and a signature. The date is 1507 and the signature is 'محمد اعظم' (Muhammed Azzam).

Belge Özeti: Ermeni Katolik Patriği'nin Roma'ya azimetine dair adliye tezkiresi.

Yer Bilgisi: 487 – 65 Belge Tarihi: H-15-03-1323 Kurum:

Ahz tezkiresi (اخذ تذكرةسى) :

Bir tür devir-teslim işlemidir. Bu tür vesikalarda belirli miktardaki bir eşyayı ki genelde asker ve polis olanlar arasında birine belirli miktarda i'ta eylendikten sonra yine aynı nüshanın altına şu kadar eşyayı, kaputu, eşyayı ahz ettim veya aldım diye imza edilir. Bu nazarla ahz u i'ta tezkiresi de denilebilir. Çünkü alma fiili varsa bunu bir veren de olmalıdır.

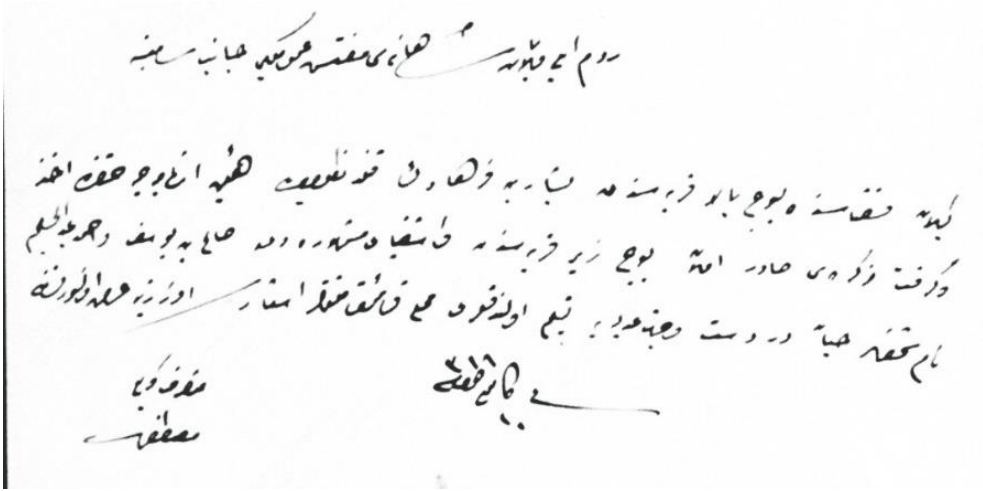

Belge Özeti: Komiser Muavini Abdülhamid Efendi'nin altı adet kaputu teslim aldığı gösterir ahz tezkiresi.

Yer Bilgisi: 59-110 Belge Tarihi: H-29-12-1339 Kurum: DH.EUM.LVZ.

Ahzu u girift tezkiresi (اخذ و گرفت تذکره سی) :

Yakalayıp tutma anlamında olup zimmet ve tevkif tezkireleri ile paralel anlamındadır. Devlet alacaklarının tahsil edilmesi veya alacak geldiği gibi her hangi bir suçtan dolayı derdest edilmeyi de ifade eder.

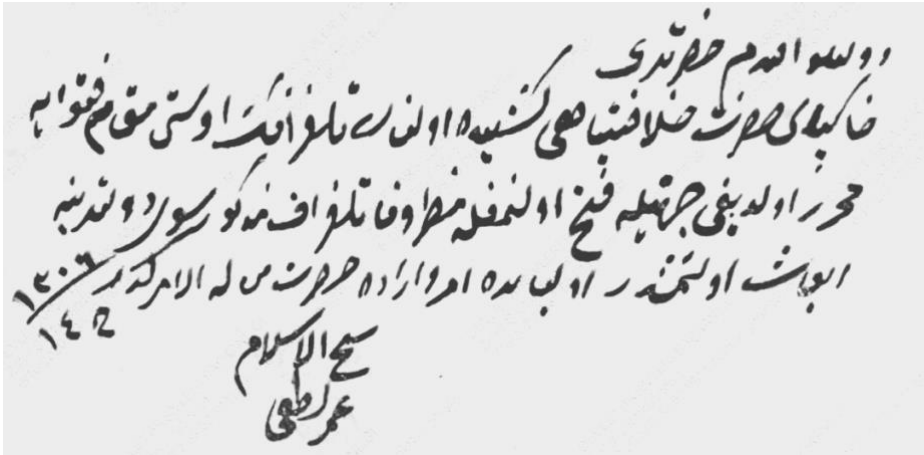

Belge Özeti: Gilan'ın Liboc-ı Bala köyünden Yaşar ibn Ferhad'ı öldürmekten hakkında tevkif tezkiresi olan Laboc-ı Zirli Salih ibn Yusuf ve Ahmed Abdulhalim'in yakalanıp Adliye'ye teslim edildikleri.

Yer Bilgisi: 1-85 Belge Tarihi: H-22-09-1320 Kurum: TFR.I.KV..

Arz tezkiresi (عرض تذکره سی) :

Tezkire-i maruza da denir. Osmanlı Devleti'nde bir evrâkın pâdişaha takdim edilmesi için sadâretten Mâbeyn-i Hümâyûn'a (Saray'da pâdişâhın hükümet işlerini gördüğü, vekilleri, elçileri kabul ettiği dâire) yazılan tezkirelerdir. Bâbiâli'den Saray'a yazılan ve genellikle sadrâzâmın imzasını taşıyan bu yazılar mâbeyn başkâtibi tarafından padişaha özet olarak takdim edilir ve padişahın görüşü alındıktan sonra da kısa bir derkenar ilave edilerek Bâbiâli'ye geri gönderilirdi.

Belge Özeti: Şeyhülislamın padişaha takdim ettiği telgrafın arz tezkiresi.

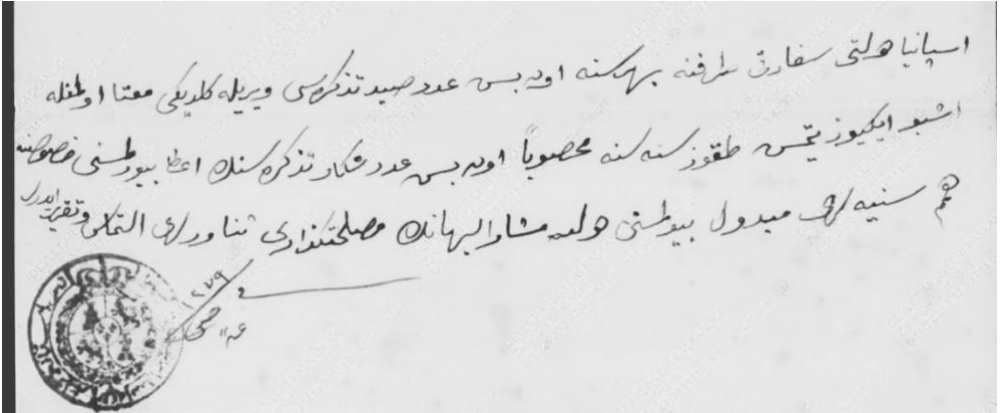
Yer Bilgisi: 2-43 Belge Tarihi: H-14-06-1306 Kurum: Y..PRK.MŞ..

Asker tezkiresi (عسكر تذکرهسى) :

Askerlik hizmetinin bitiminde, askerliğini ne zaman hangi rütbe ile yaptığına dair askeriyece verilen terhis belgesidir. Tezkere de denilse de bu ifade galattır.

Av tezkiresi (أو تذکرهسى) :

Av yahut avlanma tezkiresi. Şikâr tezkiresi de denilir. Hayvan avlanmak için verilen izin vesikasıdır. Keza hem **sayd tezkiresi** hem de **sayd u şikâr** tezkiresi olarak da bilinir. Av tezkiresini almadan izinsiz avlananların tuttıkları avlar, ellerindeki tüfek ve av köpekler ile beraber zapt edilirdi.

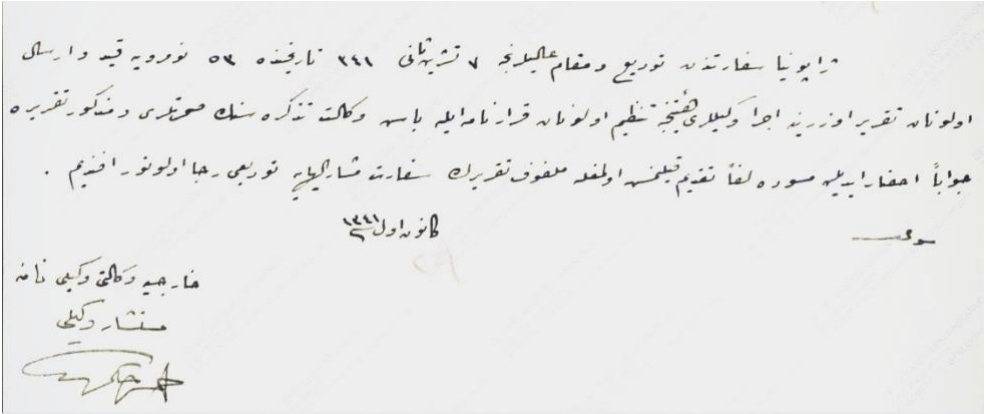
Belge Özeti: Belçika, İspanya vesair sefaretlere, av tezkiresi itası.

Yer Bilgisi: 2-70 Belge Tarihi M-29-07-1862 Kurum: HR.TH..

Başvekâlet tezkiresi (باش وکالت تذکرهسى) :

Sadaretin yerine ikame edilen makam olan başvekâlet için sadaret tezkiresine bakınız.

Sadrazam unvanı ilkin 2. Mahmud döneminde 30 Mart 1838 tarihli hatt-ı hümayun ile başvekil olarak değişir. O zaman sadrazam Rauf Paşa idi ve başvekil unvanını ilk alan odur. Daha sonra muhtelif tarihler sadrazamlık ile başvekillik arasında gelinip gidilir. En son başvekil olarak devam eden bu unvan 10 Ocak 1945 tarihinde Başbakan olarak değişir. Ülkemizde başbakanlık unvanı da 24 Temmuz 2018 tarihinde yapılan seçimle büsbütün kaldırıldığında son başbakan olarak Binali Yıldırım kayıtlara geçer.

Belge Özeti: Türkiye-Japonya ticari münasebetleri hakkında İcra Vekilleri Heyeti'nce tanzim olunan kararname ile başvekalet tezkiresi suretlerinin ve hazırlanan takririn gönderildiği.

Yer Bilgisi: 170-81 Belge Tarihi: M-29-12-1925 Kurum: HR.İM..

Berat tezkiresi (برات تذکرهسی) :

Bir kimseye herhangi mevzuda bir imtiyaz verildiğini ifade eden belgelerdir. Bu nev' beratlar genellikle divani kırması ile yazılırken, derkenarında veya bâlâsında siyakat hattıyla notlar veya hüküm bulunurdu. Bir zaviyede, bir tekkede veya her hangi bir yerde beratını kaybedenler olur ise beratın tecdidi talebinde bulunurlardı. Keza padişahın değişmesi durumunda berat yenilenmesi olurdu. Her berat tezkiresinde olmasa dahi bazılarının imza kısmında mühür olurdu. Elinde mührü olmayanların künyevari şekilde yazdıkları olur bu da mühür sayılırdı. Bu emsal vesikalar memhur belge olarak anılır. Mühürlere az da olsa belgenin üstünde rastlamak mümkün. Beratın yenilenmesi için yazılan arzuhallerde tarih olmaz, üst makama arzuhal hakkında hüküm verirken buyruldu kısmında veya evrakın işlendiği ilgili kalem tarafından tarih yazılırdı.

Berat yenilenmesi ya ilgili şahıs tarafından ya da bulunduğu yerde bulunan üst makam sahibi tarafından da talep edildiği oluyordu.

Siyakat hattıyla yazılan berat tezkireleri de olup bu tür evraklarda hâmişinde divani kırmasıyla bir veya iki buyruldu olabiliirdi.

Belge Özeti: Defterdar Yaş Hasan Efendi'nin Kasımpaşa kasabasında kain mektebi ve camii hakkında arzuhal ve berat tezkiresi.

Yer Bilgisi: 20 - 963 Belge Tarihi: H-27-02-1219 Kurum: C..MF..

Celb tezkiresi (جلب تذکرہسی):

Celb tezkiresini davet tezkiresinden ayıran en önemli husus celb tezkiresinde kişilerin bir vazife için davet edilmeleridir ki bu davet, genelde liste halinde tanzim edilir. Mesela Darülmualiminin imtihanlarına tayin edilen mümeyyizlere yazılacak celb tezkiresinin yollanması. Davetler ferd ferd veya ma'a aile yapılırken bu cedvel halinde hazırlanır. Kişiyi özel celb tezkireleri de mevcuttur.

Cizye tezkiresi (جزیه تذکرہسی) :

İslâm devletlerinde gayr-ı müslimlerden yani müslüman olmayan tebaadan alınan vergi türüne cizye denir. Cizye-i gebran, Hristiyanlardan alınan vergiydi. Kişilerin durumuna göre edna, evsat ve a'la denilen üç ayrı miktarda vergi alınır. Cizyre gayr-ı müslim kişilerin hür ve mükellef olan erkeklerinden, yılda bir kez alınan vergiydi. Sakatlardan, kadınlardan, çocuklardan ve din görevlilerinden ise cizye alınmazdı. Hür ve mükellef olduğu halde muhtaç halde olanlar da muaf tutulması veya a'la vergi fazla geldiğinde evsat ya da edna miktarda vergiye tabi tutulması babında bu kişilerin yedlerine cizye tezkiresi verilirdi.

Temettuat defterlerinde cizye miktarları rakamla yazılırken bazılarında harf kodu ile yazıldığı görülür. Bunlar;

A'lâ: عا

Evsat: طا

Ednâ: نا

şeklinde kodlanmıştır.

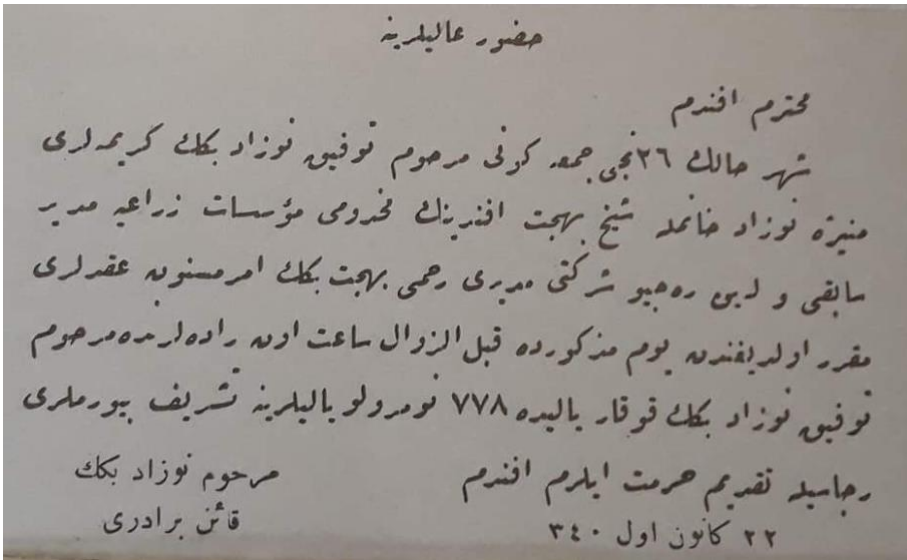
Belge Özeti: Tanaş veled-i Mihal'a ait evsat cizye tezkiresi.

Yer Bilgisi: 784-31975 Belge Tarihi: H-29-12-1133 Kurum: C..ML..

Davet tezkiresi (دعوت تذکره سی) :

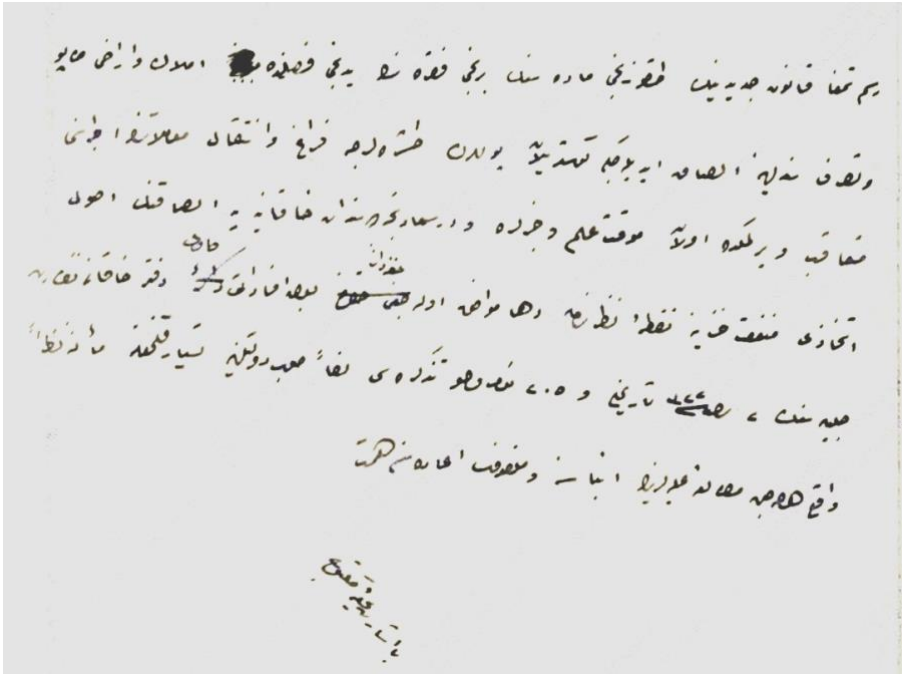
Her türlü toplantı, merasim, cülus, nişan, düğün vs. için yapılan davet türüdür. Bu tür belgelerde davet konusu, mekânı ve saati umumen yazılıdır. Osmanlı'nın son döneminde bilhassa matbaanın etkin olduğu yerlerde davetiyelere kozak takılıp kırmızı mumla mühürlendiği görülse de bu uygulama her yerde görülmez. Bu tezkire türü resmî makamlar beyninde görüldüğü halk arasında da çokça uygulandığı bilinmektedir. Resmî gün ve merasimlerle ilgili daveti teşrifat dairesi yazardı.

Celb tezkiresi, uygulama türünde davet tezkiresine benzese de konusu itibarıyla farklı olduğundan bu türü ayrı bir tezkire adı altında değerlendirmek daha münasib olur.

Defter-i Hakani tezkiresi (دفتر خاقانی تذکرهسی) :

Tapu kadastro genel müdürlüğü dâiresinin eski adıdır. Defterhâne veya tapu sicili de denilir. Bu tezkire türü genellikle Defteri-i Hakani ile Dersaadet, Maliye, Ticaret ve Nafia Nezareti arasındaki yazışmalarda görülmektedir.

Belge Özeti: Taşralarca ferağ ve intikal muamelelerinin icrasını müteakib verilmekte olan muvakkat ilmuhaberlere ve Dersaadet'ce de senedat-ı hakaniyeye pul ilsakinin muvafık olacağına dair Defter-i Hakani tezkiresi. (Maliye)

Yer Bilgisi: 2413-180954 Belge Tarihi: H-09-07-1322 Kurum: BEO

Defterhane tezkiresi (دفترخانه تذکرهسى) :

Defter-i Hakani tezkiresine bakınız.

Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye tezkiresi (دولت عليه عثمانیه (تذکرهسى):

Osmanlı Devleti'ne tabiiyeti ifade eden tezkiredir. Nüfus tezkiresi ile aynıdır. Nüfus tezkiresine bakınız.

دولت علیہ عثمانیہ تہذیبیہ

ایمان	مذہب	تاریخ و عمر ولادت	صفت و سمت و درجہ	سنی	پدرین اسماء عمل اقدسی	امیر و شہرت
۰	اسلام	۱۳۶۷	دولت علیہ عثمانیہ تہذیبیہ فرمان اعلیٰ	۴۵	مؤید محمد	میرزا

عمل اقدسی				کسالت			
تولع	مسکن	زقاق	عقد	دار	ملکت	علاقہ	بقی
۰	۰	۰	۰	۶	۶	۰	۰
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰

بالادہ اسم و شہرت و حال و صفتی میرزا اولان میرزا

دولت علیہ عثمانیہ تہذیبیہ حائز اولوب اول صورتہ جدیدہ نفوسدہ

مقددہ بولندہ بنی مشعر اشبو تدرکہ اعطا قنددی ۱۰۱۰ھ ۱۰۱۰ھ ۱۰۱۰ھ ۱۰۱۰ھ ۱۰۱۰ھ ۱۰۱۰ھ

مدریہ ایچہ ۱۰۱۰ھ

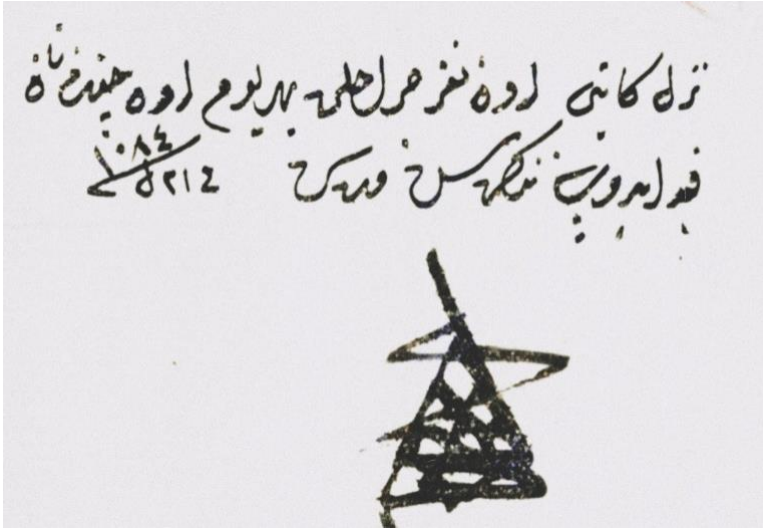

Y.PRK.DH 1/83
2

Divan tezkiresi (ديوان تذکرهسى) :

Osmanlı Devleti'nde devlet işlerini yöneten, sadrâzâmın başkanlığında toplanan büyük meclisçe yazılan tezkirelerdir. Bu meslec Topkapı Sarayı'nda Kubbealtı'nda toplanırdı. Bu tür tezkirelere Divan-ı Hümayun tezkiresi de denir.

Divani kırmasıyla yazılan bu tezkirelerin altında pençe bulunurdu. Bazı tezkirelerde derkenarlar olur, duruma göre vesikanın üstünde buyruldu ibaresini de görebiliriz.

Belge Özeti: On cerraha günlük on çift ekme verilerek kaydının deftere geçirilip tezkirelerinin itasına ilişkin nüzül katibine hitaben kaleme alınmış divan tezkiresi.

Yer Bilgisi: 10 - 971 Belge Tarihi: H-21-10-1084 Kurum: AE.SMMD.IV.

۴

فزوة صفنا ودد فرقة بولمى بى واصل الف رتدر كنغ و بولاه و صنف معلوم
 سزها بوه كوجو كماله للفرقة كبرها غنة مغنا بلب لدره قراه سمدله كوجو
 س من طوبى بوجو كماله بلب ما و لدا ووه ملله و فرم كبر لدا كوجو كماله
 ل كوجو كماله ل بنب على الف كيار حنر ل برب كتن فو كرا حاه طوبى و مهمان كرا
 و كين كين ل برب كوجو كماله بوجو و بوجو و بوجو ل برب كوجو كماله بوجو
 ل برب كوجو كماله بوجو و بوجو و بوجو ل برب كوجو كماله بوجو
 بالتم مهمان ل برب كوجو كماله بوجو و بوجو و بوجو ل برب كوجو كماله
 ل برب كوجو كماله بوجو و بوجو و بوجو ل برب كوجو كماله بوجو

۱۰۹۱
 ۱۱۱۲

ل برب كوجو كماله بوجو و بوجو و بوجو ل برب كوجو كماله بوجو

Belge Özeti: Tekirdağ'na sefain ile irsal olunacak top maymuncukları ve top mühimmatının Gümrük Emni Ali Ağa'nın ihzar ettiği gemilere süratle tahmil olunması hususunda Topçubaşı Mustafa Ağa'ya yazılmış olan divan tezkiresi.

Yer Bilgisi: 7-627 Belge Tarihi: H-14-12-1098 Kurum: İE.AS..

Divan-ı Hümayun tezkiresi (دیوان همايون تذکرهسى) :

Divan tezkiresine bakınız.

Eda tezkiresi (ادا تذکرهسى) :

Kânûnen yerine getirilmesi gereken bir mükellefiyetin îfâ edildiğine dâir verilen evraktır. Bir borcun tamamen ödenip bittiğini de ifade eder. Keza gümrük tezkiresi, teslim tezkiresi de buna benzemektedir. Eda tezkiresinde ayrıca dönemsel taksitler de söz konusudur. Şahıslar tarafından haklarının yerine getirilmesi için üst makama bir arzuhalle eda tezkiresi talebinde de bulunulurdu. Böyle arzuhallerin derkenarında siyakatle veya divani kırması hattıyla eda tezkiresi verildiğine dair kayıtlar görmek mümkündür. Divani hattı ile vesikanın sağ alt köşesinde tarihle beraber ‘tezkire dâde’ ibaresi görülür.

Belge Özeti: Sabık Gümrük Emini Murad Çavuş zamanından kalma matlubuna dair eda tezkiresi itası hakkında Ser-etibba Mehmed tarafından verilen arzuhal.

Yer Bilgisi: 1-64 Belge Tarihi:H-05-04-1038 Kurum İE.SH..

Eda-yı hizmet tezkiresi (اداى خدمت تذكیرهسى) :

Bir hizmeti bitirdiğine ve üzerinde artık hükümlülüğün kalmadığını gösterir belge. Askerlik hizmetinin itmamı veya seferden muafiyet durumlarında da bu tezkire verilirdi. Eda tezkiresiyle aynı mana kullanıldığı da olmuştur.

Emir tezkiresi (امر تذكیرهسى) :

Bir mevzuda verilen emirleri ihtiva eder; bazen bir malın tahsili, bazen bir zulmün men'i gibi hususlar üzerine yazıldığı görülür. Hüküm tezkiresi ile aynı manada kabul edenler de vardır. Emir tezkiresi, üst makama (divana, sadarete) yazılan arzuhallerde bir meselede 'emr-i şerif' talebinde bulunulur ve ilgili kalem tarafından metne bir derkenar olarak bazen de bir buyruldu ile matlub olunan husus için emr-i şerif verildiği görülür.

Esame tezkiresi (اسامه تذكیرهسى) :

'ESÂMÎ'den galat bir ifadedir. Askerlerin, piyadeganın, bilhassa yeniçerilerin isim, künye ve maaşları esame defterine kaydedilirdi. Yeniçerilerden biri ve birilerinin vefat durumunda veya başka sebeple bu vazifeyi bıraktıklarında yerlerine yeni şahıslar alınır ve bunlara da esame tezkiresi verilirdi. Bu tezkireler genel itibarla siyakat hattıyla yazılır ve beraberinde yeniçeri ağasının mührü bulunurdu.

Ayrıca yeniçerilere, künyelerini ve hak ettikleri maaşı göstermek üzere verilen kâğıda da Esâme kâğıdı da denirdi. Yeniçeriler üç ayda bir maaş alırdı ve bu üç herbir üç aya bir isim verilmişti; masar, recec, reşen, lezez. Bu özel ay isimleri hicri bir ayların kodlu yazımı ile paralel olarak isimlendirilmiştir. Sadece receb ayı son harfi olan B yerine ilk harfi olan R harfi ile yazımı tercih edilmiştir.

Belge Özeti: Yeniçeriyan-ı Dergah-ı Ali Cemaati'nden vefat eden Sekban Ali Mustafa'nın yerine İbrahim'in tayinine dair Yeniçeri Ağası Hasan Ağa mühürlü esami tezkiresi.

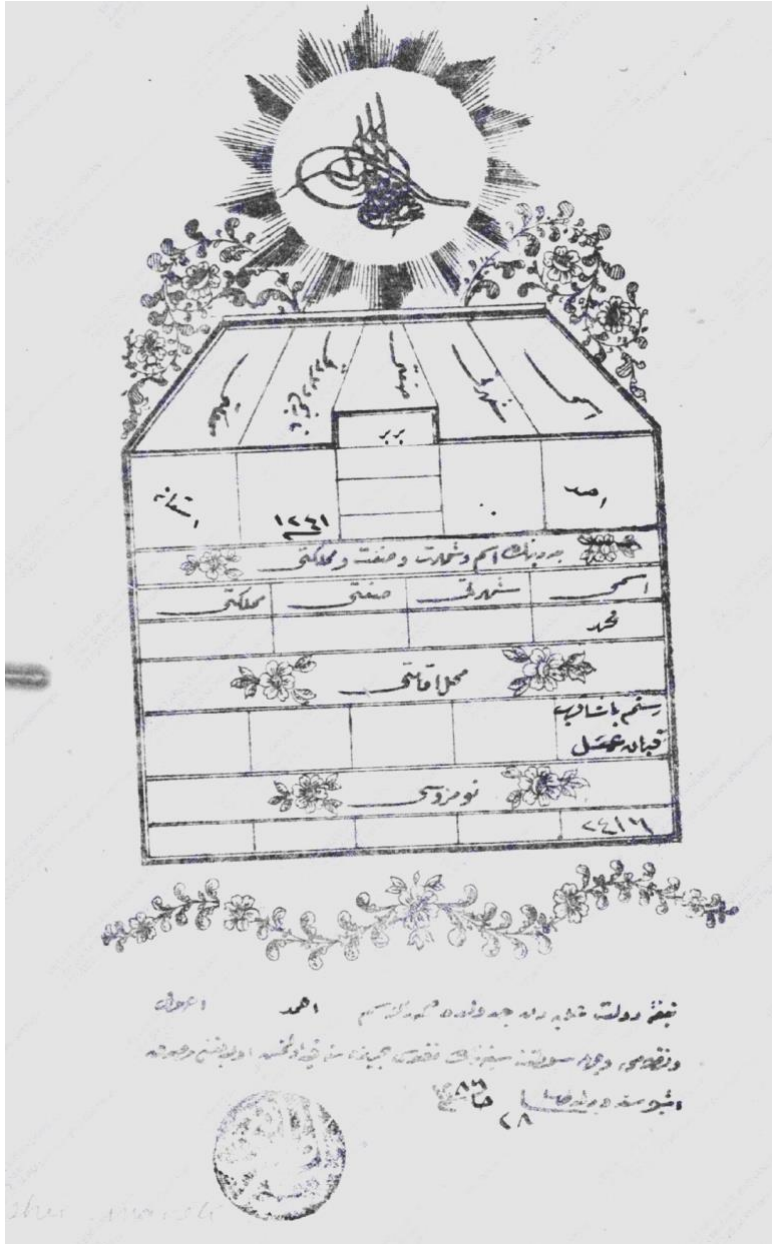
Yer Bilgisi: 90-10673 Belge Tarihi: H-29-07-1097 Kurum: AE.SMMD.IV.

Esnaf tezkiresi (اصناف تذکرہسی) :

Sanat ve meslek sahibi şahıslara dükkan, atölye vs. açabilmeleri için umumen ilgili bölgenin idari amirlerince (şehremanet, mutasarrıflık gibi) verilen iş yeri açma izin veya ruhsat vesikasıdır.

Belge Özeti: Şehremaneti tarafından Berber Ahmed'e verilen esnaf tezkiresi. (T SMA No: 15/52)

Yer Bilgisi: 11-83 Belge Tarihi: H-28-05-1286 Kurum: TS.MA.e

Fetvahane tezkiresi (فتواخانه تذکرہسی) :

Sair resmî kurumların bazı meselelerde meşihat dairesinden veya meşihata bağlı ilgili kuruldan konuyla ilgili fikirleri sorulduğunda fetva kurulunca verilen cevabi yazıya denir. Fetvapenahi tezkiresi de denir.

Fetvapenahi tezkiresi (فتواپناہی تذکرہسی) :

Fetvahane tezkiresine bakınız.

Geçiş tezkiresi (گچیش تذکرہسی) :

Mürûr tezkiresine bakınız. Devlet arşivlerinde mürur tezkirelerinin bir kısmı bu şekilde özetlenmiştir.

Gümrük tezkiresi (گمروک تذکرہسی) :

Osmanlı Devleti topraklarına karadan, denizden giren ve çıkan tüm eşyaların kaydı tutulur ve bunlar için ilgili şahsa tezkire verilirdi. Tezkiresiz mal giriş çıkışları yapılamazdı.

Ticari amaçlı ise bunlardan belirli miktarlarsa resm-resim denilen vergi de alınırdı.

انتم کما مودتہ
بجمله صیانت حجازہ و خجندیہ از زرعہ بوضع سفار و ترفیضہ بنا شدہ بار کونورہ جلایندی موضوع اولیہ فیصدہ
دکارہ و تازہ سنک قدر طائفہ کہ در کلمہ و جویباری باید بہ کون تکلہ لاجہ انک لکھندہ
بجمله در از کلمہ لاجہ بجز در کلمہ بجز اصدیسی و تازہ لاجہ تازہ صادرہ ایسک لکھندہ
با ارضیہ صفیہ نشانی

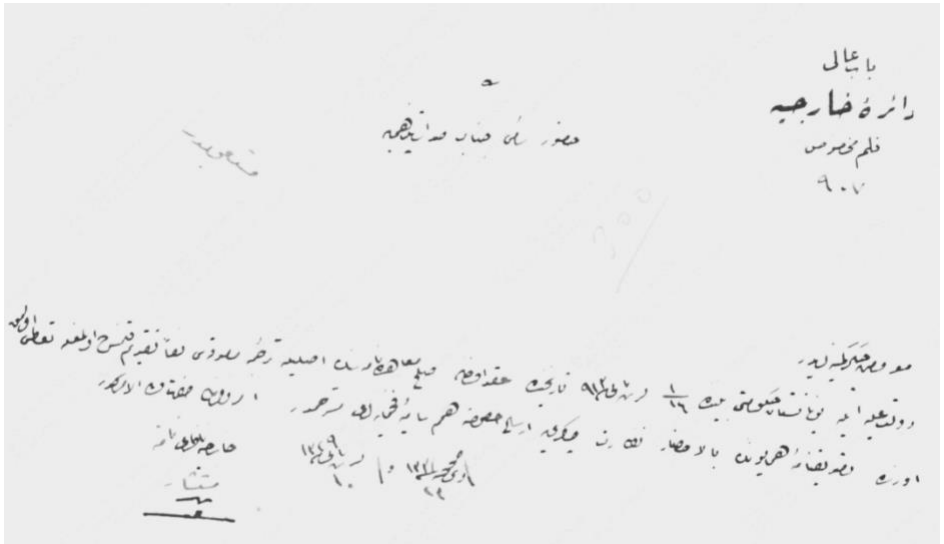
Belge Özeti: Hicaz'a gidecek olan Şerif Hüseyin Paşa'nın götüreceği eşyaların gümrük tezkiresinin verilmesi.
Yer Bilgisi: 49-77 Belge Tarihi: H-02-05-1268 Kurum: A.}MKT.NZD.

Hariciye tezkiresi (خارجيه تذکرهسى) :

Daire-i Hariciye'den veya dairemin kalem-i mahsus, mektubi kalem gibi resmi mükatebeyi sevk ve idare eden birim tarafından sair resmi makamlarla yapılan yazışma.

Hariciye dairesi, Hariciye Nezareti'nden bağımsız Babıali içinde doğrudan Sadarete bağlı önemli dairelerden biri olup Hariciye Nezareti ile Sadaret arasında koordine vazifesini ifa etmekteydi.

Not: Babıali'de birçok daire vardı ve onların da tezkireleri devlet arşivlerinde mevcuttur. Numune olarak bu daireyi aldık. Teşrifat dairesi tezkiresi, daire-i umur-ı dâhiliye tezkiresi vs.

Belge Özeti: Yunanistan ile yapılan sulh anlaşmasına ait tasdiknamenin hazırlanması hakkında Hariciye tezkiresi.

Yer Bilgisi: 417 - Belge Tarihi: 1913 Kurum: MHD

Hayvan tezkiresi (حیوان تذکرہسی) :

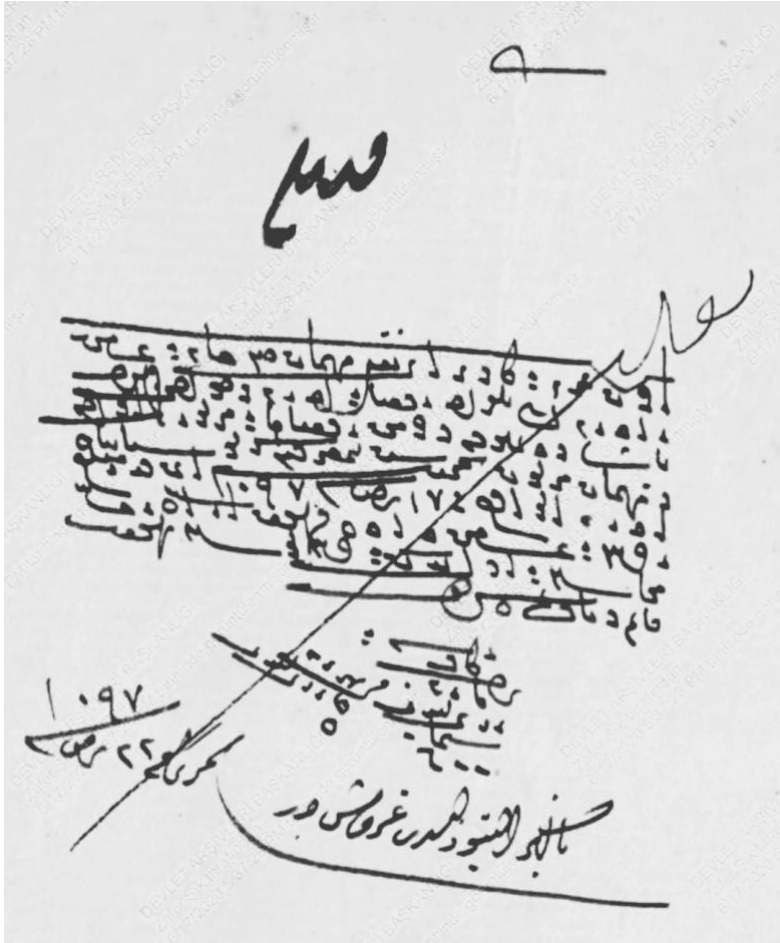
Hayvanların çalınıp satılmasını önlemek için uygulanan bir yöntemdir. Bu tezkire mukabilinde bir miktar hayvan tezkire rüsumu yani vergi alınır. Bu vergiler ile evkafın, mektebelerin masrafları ve muallimlerin maaşlarının karşılandığı da olurdu. Osmanlı'nın son devrinde görülen bir uygulamadır.

Hazine tezkiresi (خزینہ تذکرہسی) :

Devlet parasını saklamak, muhafaza etmek ve devlet bütçesini uygulamakla görevli teşkilâta hazine denir. Hazine-i amire, başmuhasebe, muhasebe-i evvel, teşrifat kalemi, muhasebe kalemi gibi vazifeli kurumlar bu tezkireyi vermeye yetkiliydi. Her türlü masraflar burada karşılanır ve ücretin ödenme emrini içeren vesikalara tezkire-i hazine yani hazine tezkiresi denir.

Umumen siyakat hattıyla yazılan bu tezkirelerin altında divani kırmasıyla meblağ yazılırdı. Ödeme emri belge üstüne 'virile' ibaresiyle tekidlik kazanır. Ayrıca metni büsbütün kesen 'nukilet' ifadesini çoğu tezkirede görmemiz mümkün.

Ayrıca ödeme meblağının matematiksel hesabı da belge altında yerini alır.

Belge Özeti: Edirne'den Belgrad'a Cebhane-i Amire mühimmatı nakleden öküz arabaları ücretinin verile emrini havi hazine tezkiresi.

Yer Bilgisi: 46-5292 Belge Tarihi: H-22-07-1097 Kurum: AE.SMMD.IV.

Hazine-i Hassa tezkiresi (خزينة خاصة تذكرهسى):

Padişahın hususi gelir ve giderlerinin resmî bir teşkilât bünyesinde tanzim edilirdi. Burada sadece saray ile ilgili harcamalar yapılmaz muhtelif yerlerde tamir, tadil işleri de buradan karşılanırdı. Bu işlemler için yapılan yazışmalara hazine-i hassa tezkiresi denilmiştir.

Hesab tezkiresi (حساب تذكرهسى) :

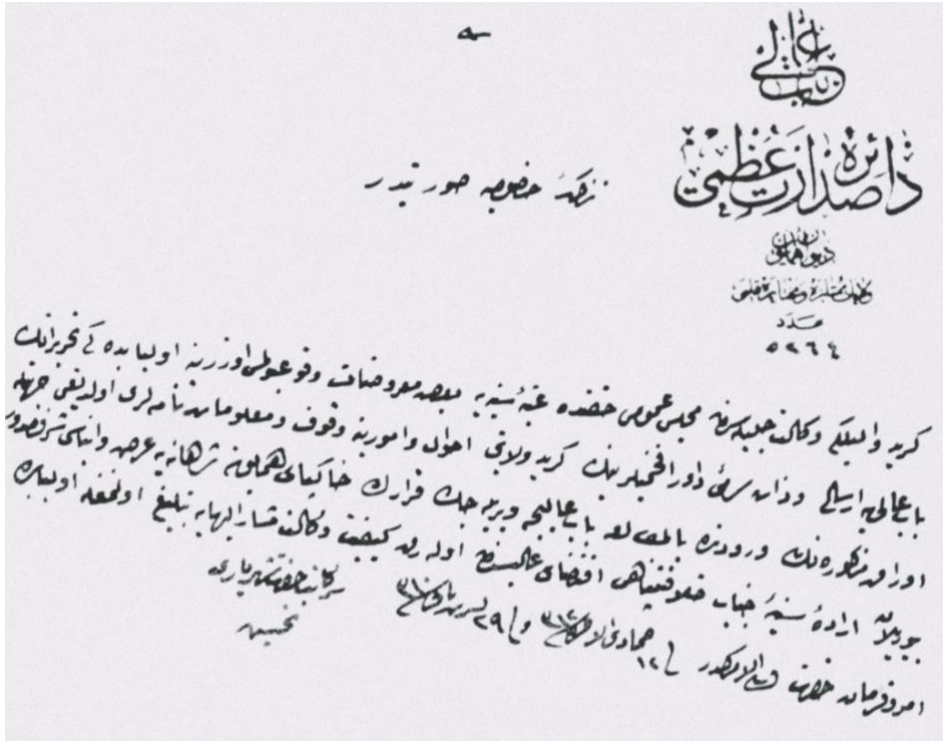
Sipahilerin, silahdarların, yeniçerilerin vs. mevacibini yani maaşlarını cedvel suretinde gösteren tezkiredir.

Hizmet tezkiresi (خدمت تذكرهسى) :

Eda-yı hizmet tezkiresine bakınız.

Hususi tezkire (خصوصی تذکرہ) :

Nam-ı diğer tezkire-i hususiye. Sadrazamın kendi hususi görüşlerini bu belge ile padişaha arz etmesi olarak bilinse de Başkitabet'den Başvekalet'e, Bab-ı Ali ile sair devair-i mülkiyeden ve çeşitli nezaretler ile sair askeri dairelerden Başkitabet'e gelen hususi tezkireler olurdu. Sair şahıslar tarafından yazılan tezkireler de mevcuttur. Hususi tezkire-i maruza da denilir. Ma'ruzat-ı Tezkire-i Hususiye'ye bakınız.

Belge Özeti: Girid Vilayeti ahval ve umuruna dair tezkire-i hususiye.

Yer Bilgisi: 3-57 Belge Tarihi: H-12-06-1312 Kurum: A.}MTZ.GR..

Hüküm tezkiresi (حکم تذکرہ سی) :

Bir meselede divandan çıkan veya sadaretin verdiği kararlardır. Emir tezkiresine benzese de ayrılan taraflar vardır. İki tezkirenin de aynı manada kullanıldığı örnekler de vardır. Ki bu cihetle emir ve hüküm tezkiresini aynı kabul edenler de olmuştur.

Emir tezkireleri herkese yazılırken hüküm tezkireleri sadarettten veya divan-ı hümayun kalemimden kadı, beylerbeyi, kaymakampaşa, naib gibi üst düzey memurlara yazılır.

Elkab bölümünde "... kadısına, ... mollasına, ... beğisine, ...muhassılına hüküm ki" gibi ibare ile başlayan hüküm tezkirelerinin sonu da "hükm-i şerif yazılmak için tezkire verildi.", "emr-i şerif yazılmak için işbu tezkire verildi.", "emr-i şerif-i âlîşân yazılmak için işbu tezkire verildi." gibi cümleler hitam bulur. Divandan çıkması hasebiyle divani veya divani kırması hattıyla yazılırlar.

Darbhane
 4

حکم و صلہ حکم
 صدقاً و عدلاً منقول و ان فی قطع لیکون اقتضای ارض بافروشی مباح
 زبانی ان فی لایع اولیٰ بکونی شیئ سرعوشی صا صدقاً و عدلاً لیس
 لودرخ علی و لم علوه، انفقوا ان فی بیروغی بکونی شیئ اولیٰ بکونی
 لیکونی ظهوره حجتہ انوردی بکونی شیئ لیس انفقوا بکونی شیئ
 حکم لیکون لکونی شیئ انفقوا بکونی شیئ صدر اولیٰ بکونی شیئ
 حکم کتیب و لروقه لکونی شیئ انفقوا بکونی شیئ صدر اولیٰ بکونی شیئ
 حکم و صلہ لکونی شیئ انفقوا بکونی شیئ صدر اولیٰ بکونی شیئ
 مامور اولیٰ بکونی شیئ انفقوا بکونی شیئ صدر اولیٰ بکونی شیئ
 لکونی شیئ انفقوا بکونی شیئ صدر اولیٰ بکونی شیئ

Belge Özeti: Mankur akçe kat'ı için lüzumu olan altın ve gümüşün mübayaası zımında yirmi beş bin guruşun Darbhane Emini Ali'nin adamına bit-teslim emrin zahırına hüccetinin tastiri hakkında Haleb muhasılına yazılan hüküm tezkiresi.

Yer Bilgisi: 1-83 Belge Tarihi: H-21-08-1101 Kurum: İE.DRB.

İbtida tezkiresi (ابتدا تذکره سی) :

Her hangi bir vazife kendisine verildiğinde bu şahsın aldığı ilk maaşa ibtida tezkiresi denir. Siyakat hattıyla yazılan bu tezkireler “ibtida-i vazife-i ...” cümlesiyle başlar ve metnin altında da divani kırmasıyla şahsa ne kadar meblağ verileceği yazılır.

Belge Özeti: Said bin Abdullah Yusuf'un feragatiyle İstanbul Büyük Ayasofya Camii müezzini olan Ahmed bin İbrahim'in vazifesine ibtidası hakkında ibtida tezkiresi.

Yer Bilgisi: 1664-1 Belge Tarihi: H-10-02-1121 Kurum: HAT

İcmal tezkiresi (اجمال تذكرهسى) :

Kısaltma, özetleme, ihtisar etme anlamlarında olan icmal; hesapların teferruatına girmeden ana hatları ile veya toplu bir halde ve kısaltarak gösterilmesidir.

Siyakat hattıyla kaleme alınan bu tezkireler "icmal-i ...", "icmal-i mevacib-i ...", 'icmal-i muhasebe-i" "beray-ı masarif-i kilar-ı amire" gibi cümlelerle başlar, icmal ve beray gibi ilk kelimeler medli yani uzatılarak yazılırdı. **Suret** yani bir şekilde tekraren veya resmî dairede kalması için 2. Bir nüshası dahi yazılabilen örnekleri de vardır ki en üstte besmele remzinden sonra yine medli olarak "suret-i icmal" yazısı olurdu. Esasen bütün tezkirelerin, beratların, fermanların vs. resmi dairede ikinci bir nüshası olurdu. (Suret tezkirelerine bakınız.)

Bazı metinlerde 'neferen' ile nefer sayısı, 'fi yevm' ile çalışılan gün sayısı ve 'el-mukarrer' ile kararlaştırılmış meblağ yazılırdı.

Metnin en altında ise yekûn meblağ divani kırması ile imla edilirdi.

Belge Özeti: Hademe-i Alemdaran-ı Hassa Cemaati'nin 1111 senesi masar ve recec mevacibleri için hızaneden verilen meblağa dair suret-i icmal tezkiresi.

Yer Bilgisi: 55-5571 Belge Tarihi: H-01-03-1112 Kurum: AE.SMST.II.

۹

من لم یکن

عامة صدم : علی لاریه و هدی لیس ممدی
اکتصادی مباحی م
لله اولی و آخره
صاع

اصیل
ظفر

در بصره
در بصره
در بصره

سید علی
سید علی
سید علی

دوره اول
دوره اول
دوره اول

۱۱۱۱

با قدری که در راه و بیرون از راه و در راه و بیرون از راه
روزنامه : همونزه غرور و اظهار این حق و قدر

✽

İfa-yı Hizmet tezkiresi (ایفای خدمت تذکرهسی) :

Bir yerde hususen resmî kurumda çalıştığını isbata yarayan tezkiredir. Eda-yı hizmet tezkiresi ve hizmet tezkiresi ile aynı manalarda kullanılmıştır.

İhrac tezkiresi (اخراج تذکرهسی) :

Bir kişinin bir takım sebepten bir yerden çıkarılması için verilen tezkiredir. Daha ziyade asker vesair hizmetlerde bulunan için kullanılmıştır.

İhtiyat tezkiresi (احتياط تذكرهسى) :

Devamlı silâh altında tutulmayan ama gerektiğinde askere alınmak üzere terhis edilen kişilere verilen tezkiredir. Nam-ı diğer **redif tezkiresi**dir.

Redif tezkiresine bakınız.

Belge Özeti: Müteferrik: Varna Tüccar Vekaleti'ne gönderilen Harput sancağı Çermik kazası ahalisinden Ahmed bin Osman'a ait ihtiyat tezkiresi.

Yer Bilgisi: 822-85 Belge Tarihi: M-09-03-1908 Kurum: HR.SFR.04..

İkamet tezkiresi (اقامت تذکرهسى) :

Osmanlı topraklarında oturan ecebileri verilen oturma izni kâğıdı.

اجانبه مخصوص اقامت تذکرهسى

عدد

۱۸۱۷۱۷

اقامت ایتدیكى شهر ویا قصبه	رفاقتده بولنان زوجه و اولادینک عددی	تالیقی	اسم و شهرتی
<p>ك اصوله موافق اولهرق اعطا ایتدیكى بیاننامهیه مقابل پولیس مرکزندن ویا قضا قائممقاملغندن بدینه اسبو اقامت تذکرهسى ویرلمشدر .</p>			

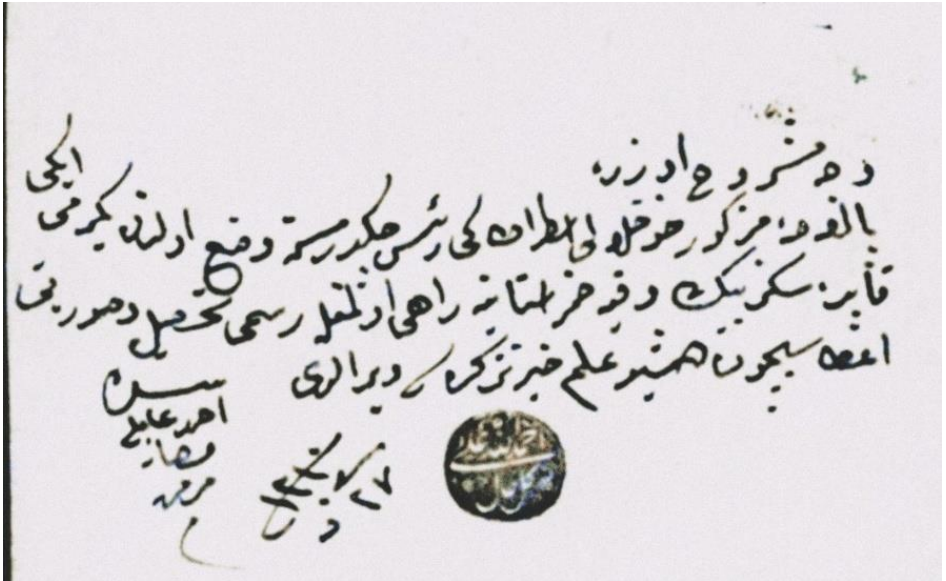
Belge Özeti: Ecanibe mahsus işlem görmemiş ikamet tezkiresi.

Yer Bilgisi: 34-20 Belge Tarihi: H-24-09-1333 Kurum: DH.EUM.ECB.

İlmuhaber tezkiresi (علم و خبر تذکرہسی) :

Bir şahsın durumunu gösteren ve resmî dâirelerce eline verilen vesika. Ayrıca bir şeyin teslim alındığına dâir olan vesika veya alındı kâğidına da ilmuhaber denir.

Genel olarak metin sonları şöyle biter; “işbu ilm u haber tezkiresi verildi.”, “işbu ilm u haber verildi.”, “işbu ilm u haber terkîmine ibtidar kılındı.”, “işbu ilm u haber takdîm kılındı.”

Belge Özeti: Hohalı İstrataki Reis'in çektirisine yüklenerek Asitane'ye gönderilen hamrın resminin tahsili ve sureti için verilen ilmuhaber tezkiresi.

Yer Bilgisi: 262-15146 Belge Tarihi: H-27-12-1210 Kurum: AE.SSLM.III

İn'amat tezkiresi (انعامات تذکرہسی) :

İn'âm tezkiresine bakınız.

İn'am tezkiresi (انعام تذکرہسی) :

Bayramlarda, mübarek günlerde veya hususi durumlarda hazine-i amireden, teşrifat kaleminden uygun görülenlere yapılan ihsanı ifade eder. Ayrıca zammı ifade eder ki bazen kişilerin maaşlarındaki zammı bazen de hayvanların taşıma ücretindeki zammı kast edilebilir.

İnha tezkiresi (انها تذکرہسی) :

Resmî bir dâireden bir üst makâma ta'yin veya terfî için yazılan evraktır.

İrad tezkiresi (ایراد تذکرہسی) :

Gelir, varidat, gelir getiren mülk demek olan irad, bir yerde cizye, çeşitli vergileri toplamakla mükellef kişilere verilen vesikaya da irad tezkiresi denir. Keza şahısların istihkakı olan hallerde alacağı olan meblağ başmuhasebeden hesap ettirilir ve gümrük gibi yerlerden mahsubu için irad tezkiresi eline verilirdi. Bir cihette alacak makbuzu hüviyetine de sahip olduğu görülür.

İrad ve masraf tezkireleri birbirinin zıddı olup aynı varakada “irad ve masraf tezkiresi” veya “irad-ı masraf tezkiresi”

ifadelerini görmek mümkündür. Yani hem gelir hem de gider kayıtları bir arada olurdu.

İrade tezkiresi (اراده تذکرهسى) :

Mabeyn tezkiresine bakınız.

İstibdal tezkiresi (استبدال تذکرهسى) :

Askerlik vazifesini ifa edip müddeti tamam olan eskerlere verilen belge. Terhis tezkiresi. Bu askerlerin yerine yeni askerler kur'a usulüyle gelirdi.

Belge Özeti: Maiyyet-i seniyye çavuşlarından Hacı Mehmedoğlu Mustafa bin Mehmed'e istibdal tezkiresi verilmesi.

Yer Bilgisi: 84-118 Belge Tarihi: H-16-12-1298 Kurum: MB.İ...

İstizan Tezkiresi (استیذان تذکرهسی):

İstizan izin isteme, izin için sorma anlamındadır. İstizan tezkiresi ise padişaha sorulması iktiza eden işler hususunda sadrazam tarafından mabeyn baş kitabetine hitaben yazılan varakaya denir. Takrir-i âlî denilen bir türü de sadrazam tarafından bizatihi padişaha verilirdi. Sadrazam bu vesikaya isim yerine sadece mim harfini koyardı; malum kişi anlamında. Padişah da emrini yazıp sadrazama iade ederdi.

Yani isim-imza kısmında mim harfi bulunan tezkireler esasen sadrazamlara aittir denilebilir. Bu usul Mithat Paşa'nın sadaretinde nihayete ermiştir.

İzdiyd tezkiresi (از دیاد تذکرهسی) :

Maaş zammını hak edenlere verilen resmî belge. Bu tezkire, maaşı arttırılan şahsın merbut bulunduğu kalemin defterlerine kaydı sonrası yürürlüğe girerdi.

İzin tezkiresi (اذن تذکرهسى) :

Herhangi bir husus için bir ferdin veya bir dairenin, bağlı olduğu üst makamdan izin alma varakasıdır. Bazen arzuhal suretinde yazılır ve ilgili makam da bir buyruldu ile aynı varakaya izin müsaadesini düşerdi.

Seyahat izni, görevlendirme izni, düğün yapma izni gibi muhtelif mevzularda izin tezkiresi verilirdi.

Belge Özeti: Halil'in İstanbul'a gitmesine müsaade edildiğine dair izin tezkiresi.

Yer Bilgisi: 31-3505 Belge Tarihi: H-11-06-1077 Kurum: AE.SMMD.IV.

سلفی

حضرت صاحب الزلفی

سیدو درونو
 عرض حال بندوبست بودند از درجه لایحه و در خدمت
 خدمت علیت از در خدمت کجا به عیاندر پنج مردنو سلفی از بندوبست در
 بعضی ماذن کوروی به کجا کشف بودند که از بندوبست
 شرف لایحه را هم بند از خدمت و در خدمت و در خدمت سلفی

خدیجه

حضرت زکریا

Komasyon tezkireleri (قوميسيون تذكرهسى) :

Muhtelif komasyonlara kendileriyle alakadar mevzularda ilgili komasyonca verilen resmi izin. Bazen bir paranın tesviyesi, bazen tahvil-i memuriyet, bazen de alım-satım gibi farklı meseleleri içerirdi.

Komasyon tezkirelerinden bir kısmını şöyledir; Muhacirin Komasyonu tezkiresi, Teftiş-i Askeriye Komasyonu tezkiresi, Emlak-ı Hümayun Komasyonu tezkiresi, İane-i Askerî Komasyonu tezkiresi, İslahat-ı Maliye Komasyonu tezkiresi, Babıali Teshilat Sandığı Komasyonu tezkiresi, Sicill-i Ahval Komasyonu tezkiresi, Memurin-i Mülkiye Komasyonu tezkiresi, Maliye Komasyonu tezkiresi ...

Belge Özeti: Dördüncü katile olarak gelen mavzerlerin matluba muvafık görüldüğüne dair Teftiş-i Askeri Komasyonu tezkiresi.

Yer Bilgisi: 227-119 Belge Tarihi: H-22-12-1319 Kurum: Y..MTV.

ماہیہ ہونہ ضایعہ خانہ بابت کتابت جلیلہ سنہ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
مَدْرَسَةُ الْاَدَبِ وَاللُّغَةِ
بِکُلُوْبُوْلُوْیْ

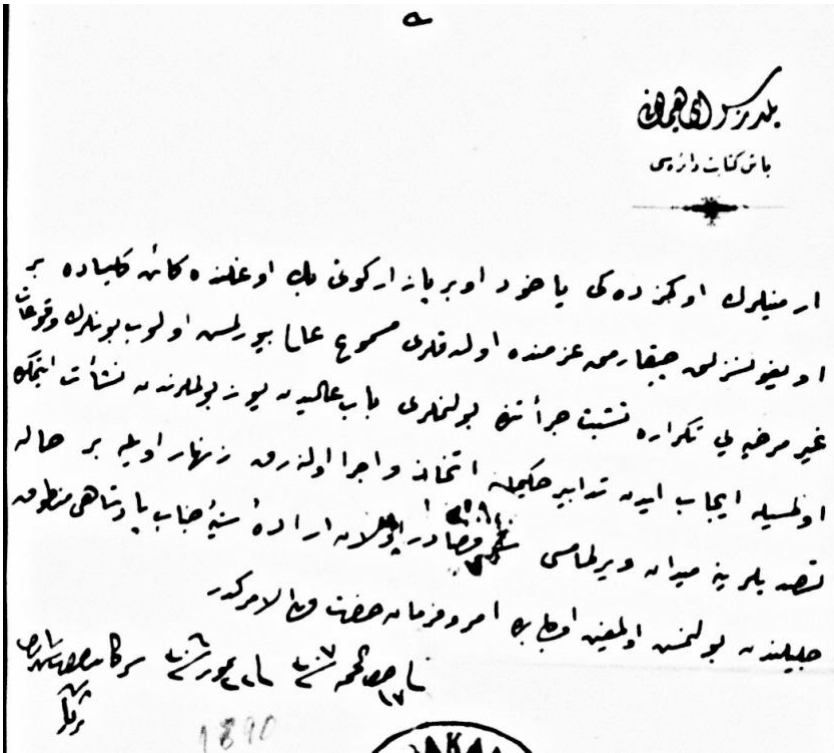
۴۸

دودہ درخی قافلہ اولہ - وورد ایرہ ایلی بیگ اوتوز صفحہ ماوز قسطنطنیہ علی اصول
تقریباً ایلمہ قرہ لفقوز صفحہ محتویاتی نظر معاینہ و تدقیقہ کیری لیک موقوفہ مطلوب
کولدیکنہ ایلمہ کلخانہ ایلمہ کوی لھیت معاینہ سنہ ۱۲۰۷ وول مضطہ منظور عالی جو طبع
اوزرہ لقا تقدیم قلمسہ و ما العرصہ قسطنک ماہ حال - و صندیک کیری شیخی بازا اتری
کونی بولسوزہ ہمایونہ معاینہ فنیہ لرینک اجرائی مصمم بولسوزہ لفظہ کنفتیک اولوجہ
عرصہ عمیہ عمیا و بویایدہ طریخانہ عامرہ شیرتہ آتلیفات تقضیہ ایفا جو طبع
بایذہ امر و ادہ حضرت مہر لارکد - ایلمہ لولولم قلم ۱۹۰۷
ماد - اکر مکتوب

سیدی
ماد - اکر مکتوب
۲۵

Mabeyn tezkiresi (مابین تذکره‌سی) :

Saray'ın yazışma işlerini, pâdişahla sadrâzam arasındaki yazışmaları idare ve tanzim eden teşkîlâta mabeyn denir. Bazen de padişan bir mesele hakkındaki görüşlerini de kaleme aldığı olurdu. Bu tezkirelere irade tezkiresi de denilir.

Belge Özeti Ermeniler'in Beyoğlu'nda bulunan bir kilisede yapacakları uygunsuzluklara meydan verilmemesini bildiren irâdeyi mübeyyin Mabeyn tezkiresi

Yer Bilgisi: 3-283 Belge Tarihi: H-17-12-1307 Kurum: Y..EE..KP..

Maliye tezkiresi (ماليه تذکرهسى) :

Devletin bütçesini tanzim ve mâlî işlerini idare ile memur kılınmış resmî teşkîlât olup günümüzün Mâliye Bakanlığı konumundadır. Me'mûrîne maaş tahsisi, ödeme emirleri ve hususen cizye, mukataat ve çeşitli vergilerle ilgili maliye tezkireleri mevcuttur. Bu tezkirelere **Maliye Hazinesi tezkiresi** dahi denir. Keza **Maliye Nezareti tezkiresi** de aynı manadadır. Dönemsel olarak hat türlerinde farklılıklar görülmektedir.

Mâlî işlerle ilgili bu tür vesikalar siyakat yazısı ile kaleme alındığında usul olarak belgenin altında divani kırmasıyla meblağ mutlaka kaleme alınır. Ödeme emri olan belgelerin üstünde 'virile' yazısı da olurdu. Ayrıca yer yer 'buyruldu' hükmü ve beraberinde 'sahh' işareti konurdu.

Bu tezkireler siyakat hattıyla "Be-cihet-i salyane-i...", "İcmal-i mevacib-i ...", "be-cihet-i baha-i ..." gibi ibarelerle başlar, mahsub söz konusu olduğunda zîrde veya der-kenarda mahsub işleminin hangi tarihte, ne surette ve kimin yediyle yapıldığı divani kırmasıyla yazılırdı.

Belge Özeti: Ümeradan Mehmed Said Bey'e salyane olarak verilen meblağın muhtelif mukataat emvalinden mahsubuna dair Maliye tezkiresi.

Yer Bilgisi: 327-22345 Belge Tarihi: H-05-06-1182 Kurum: AE.SABH.I..

Maruzat-ı Hususiye tezkiresi (معروضات خصوصیه تذکره سی) :

Özel, hususi arzların beyanı için yazılan evrak. Osmanlı Devleti'nde bu tür hususi tezkirelerin tutulduğu defterler mevcuttur. Bu tezkireler bu defterlere hülasa olarak kaydedilmiştir. **Tezkire-i hususiye** dahi denir.

Keza bu defterler harici müstakil tezkireler de bulunmaktadır.

جميع درعارضه برنجی حصه ای مقدار نامه بحسب خود و اولاد
 ایندو نقد ملاک سرمایہ نقدی خزانگی به حدود و مخارج استقام
 ایندو نقدی بکنه بیکل یا شاکر نقدی در میان اولاد بعضی عیالیه
 در زمین اساساً شاکر و یا بجا بیک نقدی مذکور شده بچونک
 چهار بیست و بیسی اجیر سواری دولتیه رئیس عارضه یا شاکر نقدی
 اولاد و طوختان و عماره مشرقی علی جهانید یا شاکر معارف
 و نافع ناظری نقدی و همه قلمی نقدی در ملک بر زمین
 تشکیل نقدی زمین حاصل ملک و در ضمنی اداره سزادان
 تذکره حصه

Belge Özeti: Maruzat-ı Hususiye hülasa kayıt defteri

Yer Bilgisi: 167 - Belge tarihi: H-1297 Kurum: Y..EE..d...

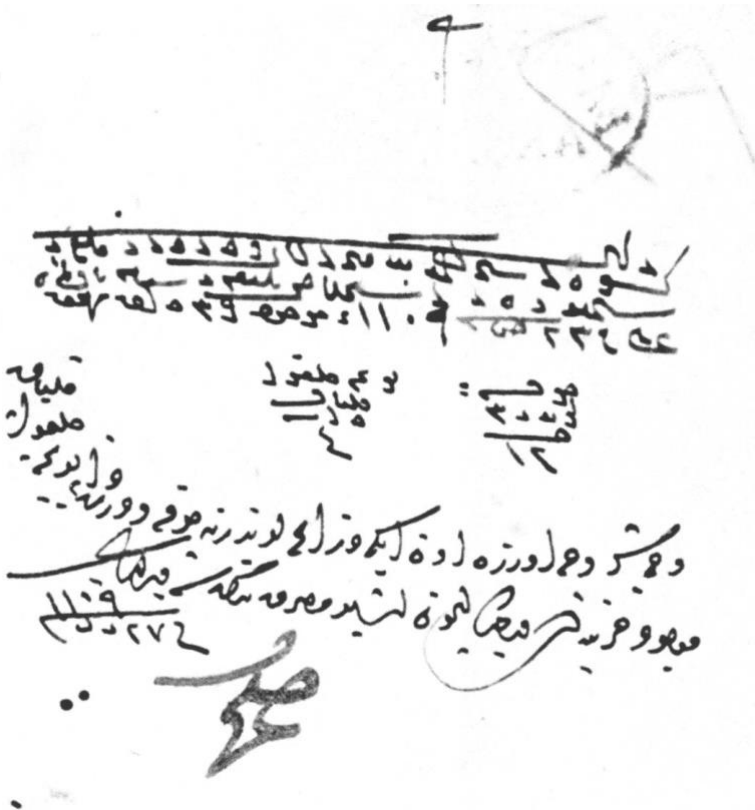
Masraf tezkiresi (مصرف تذکرهسى) :

Gider, bir iş için harcanan para veya bu meblağın kullanılması için verilen resmi evrak. Masraf tezkireleri, gider kalemleriyle beraber genel itibarla siyakat yazısı ile yazılır ve “beray-ı ...” kelimesinin medli imlası ile başlardı. Altta ise divani kırmasıyla bu gider kalemler ve masraf tezkiresi verildiğine dair ibare olurdu.

İrad ve masraf tezkireleri birbirinin zıddı olup aynı varakada “irad ve masraf tezkiresi” veya “irad-ı masraf tezkiresi” ifadelerini görmek mümkündür. Yani hem gelir hem de gider kayıtları bir arada olurdu.

Belge Özeti: Sinne Palankası'nın istilasından dolayı Semendire Kalesi dizdar ve miralayına kisve verilmesi için verilmiş olan masraf tezkiresi.

Yer Bilgisi: 33-2997 Belge Tarihi: H-27-11-1109 Kurum: İE.AS..

Meşihat tezkiresi (مشيخت تذکرهسى) :

Umunen şeyhülislam veya müsteşarı tarafından yazılan meşihat tezkireleri tevcih, berat, tahvil, tayin gibi mevzuları ihtiva ederdi. Divan-ı Hümayun kalemi tarafından da belgenin üstüne buyruldu yazılırdı. Şeyhülislamın bu vesikaları yazmaları hasebiyle buradaki buyruldu da genel itibarla 'İşaretleri mucebince ...' cümlesiyle başlardı. İşaret kelimesi, arşivlerde şeyhülislam için kullanılan hususi kelimelerden birisidir.

میرزا داغدیگر
بیت ایکینوز بکرمی ایکی سنه سی محرم اکرامی خوشن منصرف اولمن اوزره
منحل اولن لفاکه قضاسی سابقا برده ناصیبی السید عبداله افندی زام
السید محمد ابن افندی داغدیگر بر وجه ارباب منی نوجیه رعایت
بیور لمن سرچودر
الداعی السید محمد عطاء
صعق عینه

Belge Özeti: Lefke kadılığına sabık Bursa Kadısı Hüseyin Abdullah Efendizade es-Seyyid Mehmed Efendi'nin tayini hakkında es-Seyyid Mehmed Ataullah imzasıyla meşihat tezkiresi.

Yer Bilgisi: 62-3711 Belge Tarihi: H-16-03-1221 Kurum: C..ADL.

Mevacib tezkiresi (مواجب تذکرہسی) :

Maaş, aylık manasına sahip olan mevacib kelimesi Osmanlılardan önceki Türk devletlerinde de kullanılmıştır. Osmanlı Devleti'nde yeniçerilere, sipahilere, azeplere, sakalara ve bir takım memurlara her üç ayda bir olmak üzere masar, recec, lezez, reşen isimleriyle senede dört defa verilen maaş. Ayrıca ulûfe anlamında da kullanılıp ulufe tezkiresi dahi denilirdi. Bu maaşların tahsisi mevacib tezkiresi ile mümkündü.

Siyakat hattıyla yazılan bu tezkire, "Be-cihet-i mevacib-i ...", "Be-cihet-i ücret-i" gibi cümle ile başlar ve altta divani kırmasıyla da meblağ yazılırdı.

Bazı belgelerin üzerinde 'virile' emri olurdu. Metin sonunda da ale'l-hisab yazısı altında yine siyakat harufuyla miktar yazılırdı. Aynı miktar, hemen altına rakamla da yazıldığı görülebilirdi. Metni çapraz veya düz kesen ve nakl edildi anlamında 'nukilet' ibaresini de genelde görürüz.

Mevkufat tezkiresi (موقوفات تذکرہسی) :

Muvakkaten yani herhangi bir sebebe binaen geçici olarak bekletilmiş, tutulmuş, alıkonulmuş emval veya nükud, mevkufat olarak tesmiye edilir. Ayrıca gelir fazlası olup hazîneye kalan paralar da bu sınıfa dahil edilmiştir. Osmanlı'nın mâliye teşkilatında, mevkufat adı altındaki varidatı idare ve tanzim, bey' u şira denilen alım-satım işlerini sevk ve askerî tayinleri işlerini deruhte eden dâireye de mevkufat kalemi denilmiştir. Mevkufat kalemi ayrıca ulaşım, yük taşıma ile ilgili işlere de bakar, ulaşımı sağlayan kişiye de buna mukabil mevkufat tezkiresi verilirdi. Bu bir nev' teslim hizmeti bedeli kaimesidir.

Belge Özeti: Mehmed Çavuş'a teslim edilen 25 kürekçi için Mevkufat tezkiresi verilmesi.

Yer Bilgisi: 40-4543 Belge Tarihi: H-25-11-1067 Kurum: AE.SMMD.IV.

۲

صورتی و سوره

سلطان

مبارک فرمان

در عمارتخانه

تاریخ

حضرتی صلح اولسون بود اعلی

خود گرفته کور کجیلونده فرمان عالی اوزم بکرمی شیخ نفور کور کیش صاحب

محمد جاوش قولدی الله معاکتور قبضه مأمور اولان حمله تسلیم اندو

بدیخونه موقوفات تذکره و بیرون بیجه رجا اولنور باقی فرمان

غزنلو و مرویتلو سلطان حصر تلو نیلدر

علی

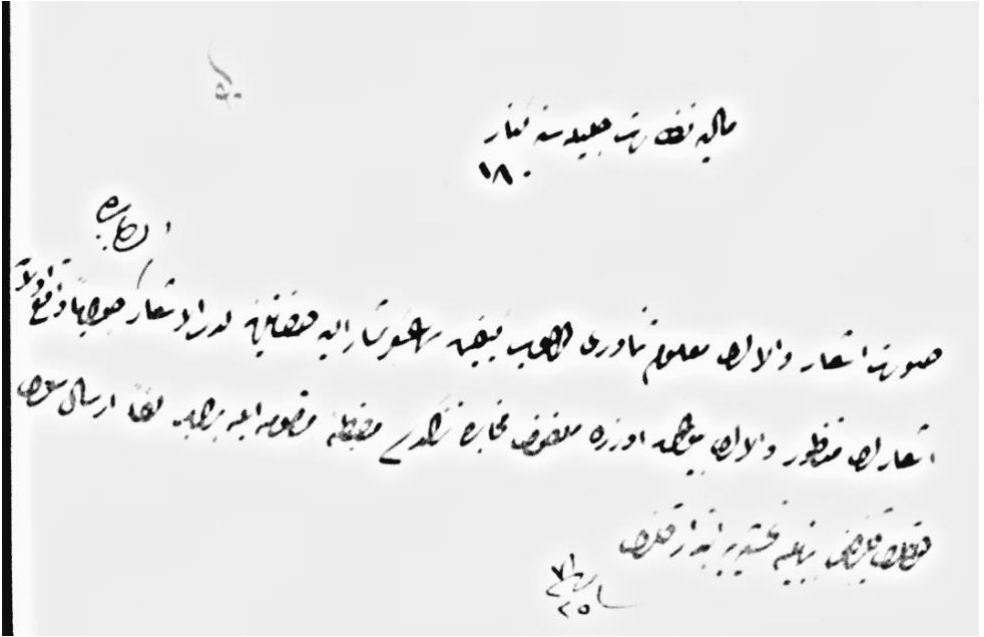
۱۳۰۵

۱۳۰۵

۱۳۰۵

Muhabere tezkiresi (مخابره تذکرهسی) :

Gerek halkın umumi veya şahsi maruz kaldıkları sıkıntıların telafisi ve gerekse resmî bir dairenin üst makama veya sair resmi bir kurumu bir meselenin halli, bir durumun beyanı için yazdıkları haberleşme pusulasıdır.

Belge Özeti: Serasker ile yapılan muhabere tezkiresinin irsali.

Yer Bilgisi: 64-38 Belge Tarihi: H-25-04-1271 Kurum: A.}MKT.MHM.

Mübayaa tezkiresi (مبیاعه تذکرهسی) :

Satın alımı gerçekleştiren her hangi bir şeye ait belge. Siyakat hattı ile yazıldığında medli bölümde “el-mübayaa” yazar ve “an-yed-i ...” şeklinde devam eder. Metin sonunda sayın alınan şey ve meblağı yazılı olur. En altta ise divani kırmasıyla “Yalnız ... kuruştur/akçedir/kuruş-ı esedir” gibi ifadeler yer alır. Metnin en üstünde “virile” emrini de görmek mümkün.

Bazı mübayaa tezkireleri bir arzuhal formunda olup alınmak istenen eşya fiyatıyla beraber yazılıp sultandan mübayaa tezkiresi talebinde bulunur. Sultan da metnin üstüne buyruldu ile cevabını yazar. Bu vesikaların derkenarında da siyakat yazıları ile divani kırması yazıları görülebilir. Bu emsal vesikaların işlem görmüş olduğunu gösterir ki bunlara muameleli evrak denilir.

Bu tezkireleri genelde muhasebe-i evvel yazar, ödemeler avarız, cizye, mukataa, ruznamçe gelirlerinden veya farkı kalemlerden olduğu gibi bazen de şahıslardan tesviye edileceği ifadeleri yer alırdı.

Belge Özeti: Muhasebe-i Evvel Mehmed Efendi'nin tezkiresi mucibince muhtelif zevatdan mübayaa olunan hilate dair makbuz.

Yer Bilgisi: 12-1094 Belge Tarihi: H-09-03-1090 Kurum: İE.ML..

ورید

المسألة
في سنة ١٠٩٠ هـ
١٠٩٠ هـ
١٠٩٠ هـ

٤٣٠٠٠

١٠٩٠ هـ
١٠٩٠ هـ

مكتبة زاهدی

Müfredat tezkiresi (مفردات تذکره سی) :

Tamamı bilinen bir şeyin teferruatıyla kaleme alındığı tezkirelerdir. **Müfredat defteri** olarak da bilinir. Keza **müfredat pusulası** olarak da tesmiye edildiği olmuştur. Bu tezkireler tek varak, 2-3 varak olabildiği gibi az da olsa 80-100 varak olanları da vardı. Gelir-gider, alım-satım, muhalefat, zimmet, eşya, para, erzak, zeamet ve tımar, bir yerdeki hayvanları cins, adet ve sahipleriyle beraber gösterme vs. çok muhtelif kalemleri içerirdi.

Belge Özeti: Dersaadet'e takdim kılınan mebalığın miktarını mübeyyin müfredat pusulası.

Yer Bilgisi: 1316-47 Belge Tarihi: H-29-12-1255 Kurum: TS.MA.e

۵

بودفعه در حاضره تقدیرم فنانه مبالغه مقدارینی میره مفردانه یوصلا سیدر

زنگنه		
عنبر محمدیه سکه ۱۰۰	۰۰۷۰۰	
میدر محمدیه نصفی ۹۴ و ۲۵	۰۰۴۰۵	
عنبر عدلی ۱۱۵ و ۱۷۱۰	۰۱۹۱۴	
میدر عدلی ۱۰۰ و ۱۰۰	۰۰۴۴۷	۱۵
استانول ۲۵	۰۰۴۶۰	
مصرالوفی سکه ۱۰۰	۰۰۵۷۰	۱۵
قدیم ربعیه ۱۱۱ و ۱۱۵	۰۰۰۲۰	
بالذره و مجار ۱۱۱ و ۲۵	۰۰۲۶۴	۱۰
ضربیه ۴۶۷ و ۱۰۰	۰۰۱۱۲۵	
	۰۰۲۵۴۴	۱۰
	۰۰۲۶۱۱۰	۱۰
مدومه ۱۵۰	۱۷۰۵۰	۰۰
عنبر آتیکه ۱۰۰ و ۹۱۱	۱۱۵۶۰	۰۰
عنبر بوزلک ۱۰۰ و ۱۱۱۱	۰۰۹۴۴	۰۰
غروب و بارملو	۰۰۰۰۴	۰۰
	۰۰۵۵۶۶۰	۰۰

Mürur tezkiresi (مرور تذکرهسى) :

Genellikle Osmanlı topraklarında ve bilhassa Dersaadet'e gitmek isteyenlere buldukları şehrin ilgili meclisi veya makamınca verilen belgedir. Üzerinde 'dahile mahsustur' ibaresi de olurdu. Ayrıca Osmanlı toprakları haricinde de mürur tezkiresinin verildiği görülürdü. Mesela; 'Bulgaristan'a gideceklere mahsus mürur tezkiresidir.' yazılıydı. Kişinin eşkali mutlaka teferruatlıca bulunurdu. Yurtdışından memalik-i Osmaniye'ye avdet için de mürur tezkiresi verilmiştir. Yani hem yurtiçi hem de yurtdışı pasaport olarak verildiği anlaşılmaktadır. Devlet arşivlerinde mürur u ubur tezkiresi olarak da zikredilmektedir.

Belge Özeti: İstanbul'dan Marsilya'ta gidecek olan Katolik taifesinden Evans'a mürur tezkiresinin verilmesi.

Yer Bilgisi: 1-13 Belge Tarihi: H-06-05-1257 Kurum: HR.MKT.

۲۸۸

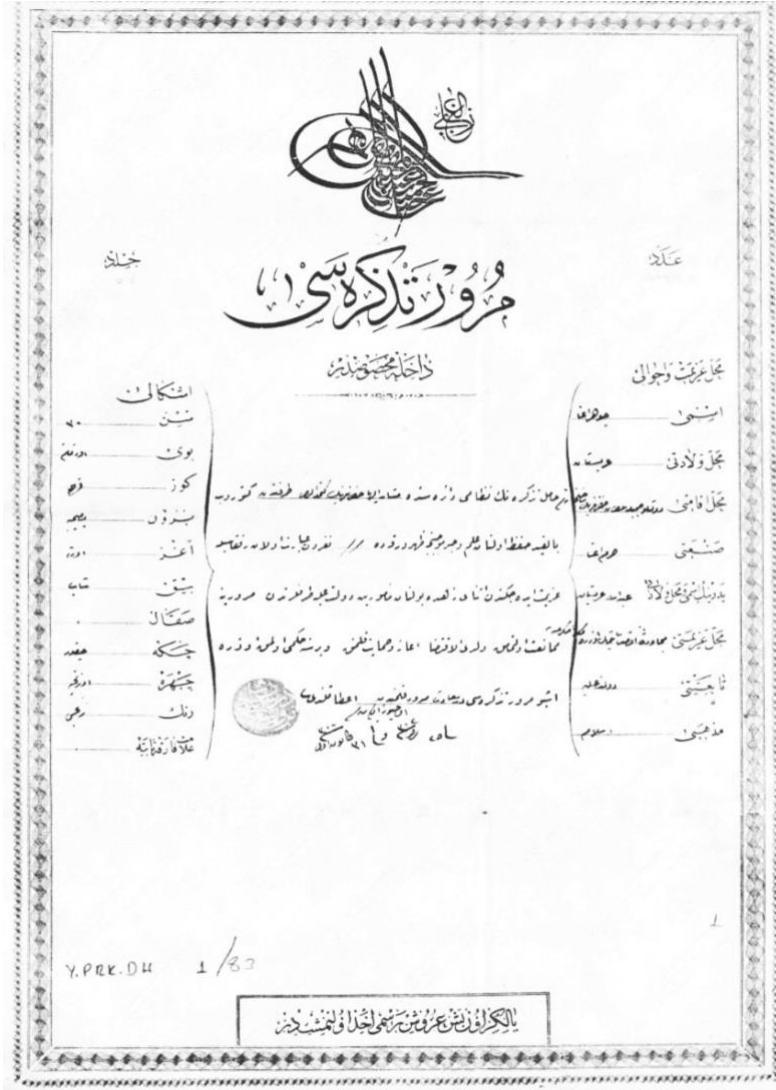
۵

سال

قدومك به تقم سنه
اشاندا اورنه بوج تريغلا اولس
ولدا نه دشت
زكيب

موسم اولس زمی بلک انغا محلامی نکلدرن اولوب بوردنه حیاترته ماریلیا طرفه
کیه هکتی بینه بطریق طرفته کوریش اولدی شهادتیم سی جنیا احتسابه حفظ
اولمش اولغ اولوبلا مرو و کورد مقام والایقه ره حیلنه خارجه ده اقتضایه
بخطه نکه نیک اعصه بولسی بینه امروفتا به حفیره مهله اولرکده (حاج)

Belge Özeti: Cemile Sultan'ın Kethudası Cevher Ağa'ya verilen mürur tezkiresi.

Yer Bilgisi:1-83 Belge Tarihi: H-25-03-1302 Kurum: Y..PRK.DH..

Mürur u ubur tezkiresi (مرور و عبور تذكیرهسى) :

Mürur tezkiresine bakınız.

Müstahfız tezkiresi (مستحفظ تذكیرهسى) :

Muhafızlık hizmetinde bulunanlara bu vazifeyi yaptığına dair verilen resmi varaka.

Nakliye tezkiresi (نقلیه تذكیرهسى) :

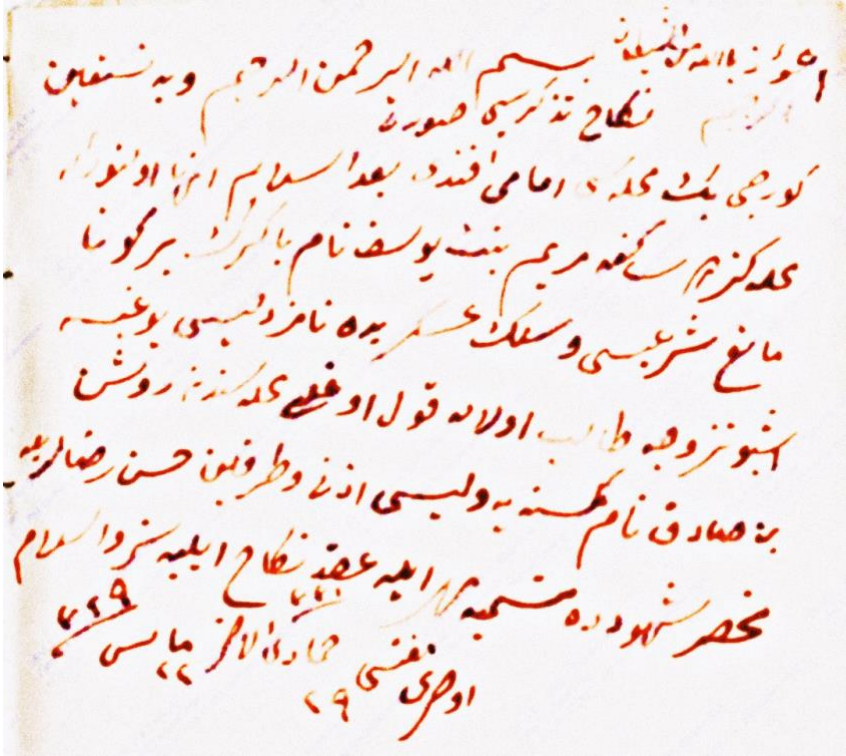
Vergiye tabi malların bir yerden başka bir yere nakli-
taşınması için verilen izin pusulasıdır. Dahili veya harici her
nereye olursa olsun nakliye tezkiresi olmadan nakledilen
gerek yerli ve gerekse yabancı bütün müskirat ve
ispiirtolardan iki kat vergi alınırdı.

Nezaret tezkireleri (نظارت تذكیرهلى) :

Çeşitli bakanlıkların verdiği tezkirelerdir; Adliye Nezareti
tezkiresi, Ticaret ve Nafia Nezareti tezkiresi, Maliye Nezareti
tezkiresi, Zabtiye Nezareti tezkiresi, Harbiye Nezareti
tezkiresi, Hariciye Nezareti tezkiresi, Bahriye Nezareti
tezkiresi, Ticaret ve Ziraat Nezareti tezkiresi, Dahiliye
Nezareti tezkiresi ... vs. Keza bu bakanlıklar bünyesinde
Mektûbî Kalemî tezkireleri de vardır.

Nikâh tezkiresi (نگاه تذکرهسی) :

Evlilik için verilen izin pusulasıdır. Nikâh izinnamesi de denirdi. Nikâh izinnamesi olmadan yapılan akd-i nikahı kıyanlar hakkında tahkikat yapılırdı. İzinname vermeye imamlar, kadılar, müftüler vs. memurdu.

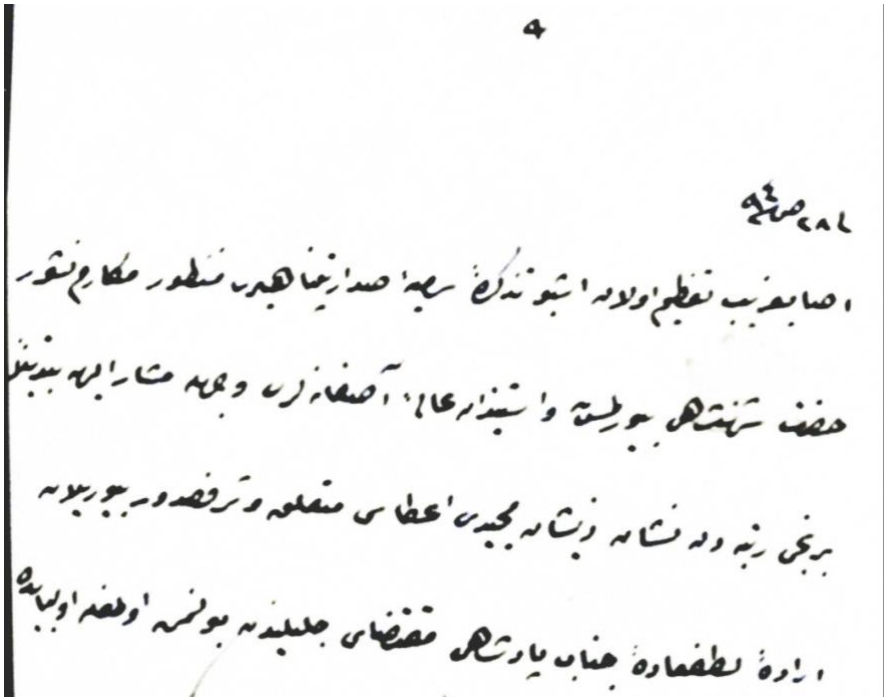

Belge özeti: Gürcübey Mahallesi'nden Meryem binti Yusuf isimli kızın, Kuloğlu Mahallesi'nden Ruşen bin Sadık ile evlenmesi için Ohri müftüsü imzalı nikah tezkiresi.

Yer Bilgisi: 44-57 Belge Tarihi: M-08-06-1913 Kurum: YB.021

Nişan tezkiresi (نشان تذکرهسى) :

Osmanlı Devleti tarafından gayret ve fedakârlıkta temeyyüz edip büyük hizmetlerinden dolayı kişilere verilen taltif varakası. Berat tezkiresiyle benzer özelliklere sahiptir. Pâdişah tuğrası taşıyan nişanlara berat veya berat nişanı denirdi. Bazı nişanlar madalya ile beraber verilirdi. Özellikle mecdi nişanının rütbeleri vardı.

Belge Özeti: Sadaret tezkiresi ve mazbatada bildirilen zata birinci rütbeden Mecidi Nişanı verildiği.

Yer Bilgisi: 34-29 Belge Tarihi: H-28-02-1294 Kurum: MB.İ...

Nüfus tezkiresi (نفوس تذکرہسی) :

19. asrın son çeyreğinde **Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye Tezkiresi** ile Osmanlı tebaası yani vatandaşı olan müslim veya gayrimüslim herkese verilen bir evraktır. Tezkire-i Osmaniye olarak da bilinen bu nüfus tezkiresi Sultan 2. Abdülmecid devrinde 1863 tarihinde yapılan nüfus tahriri ile hayata geçmiştir. İlk nüfus tezkiresi Sultan Abdülmecid devrinde ihdas olunduğu için nüfus tezkiresine **mecidiye** adı dahi verilmiştir.

Ayrıca 1865 tarihinde, Maliye Nezareti tarafından ashab-ı tekalif denilen vergi mükelleflerine mahsus nüfus tezkireleri tanzim ve tab' çalışmasının olduğu devlet arşivleri kayıtlarda mevcuttur (Yer Bilgisi: 354-38 Belge Tarihi: H-07-12-1282 Kurum: A.}MKT.MHM.). 1863'teki nüfus tahriri bütün halkı kapsayıp kapsamadığı araştırmaya açık konudur. Zira devlet arşivlerindeki en eski nüfus tezkiresi h.1298 yani 1881 tarihlidir.

Belge Özeti: İtfaiye çavuşlarından Fahri Efendi'ye ait nüfus tezkiresi.
(TSMA No: 671/28)

Yer Bilgisi: 289-17 Belge Tarihi: H-15-07-1298 Kurum: TS.MA.e

دوات علیہ عثمانیہ تراکیمین

اسم و شهرت	محل ولادت	تاریخ ولادت	مذہبی	پدر و مادر	پدر بزرگ
اعطایہ ہوشیاریہ فزیانہ	استانبول	۱۷۷۲	اسلم	مصدقہ	استانبول

بالادہ اسم و شهرت و حال و صفتی مجرد اولاد فزیانہ

دوات علیہ نیک تلامبیتی حائز اولوب اول صورتہ جدیدہ نفوسدہ مقید

اولدینتی مشعر اشبو تدرکہ اعطایہ ہندی ۱۷۷۲

Redif tezkiresi (ردیف تذکرهسی) :

Devamlı silâh altında tutulmayan ama gerektiğinde askere alınmak üzere terhis edilen kişilere verilen tezkiredir. Nam-ı diğ̈er ihtiyat tezkiresidir.

1869'da yayınlanan Nizamnâme'ye binaen askere fazla ihtiyaç olduğundan belirli şartlar dahilinde halk kur'a ile askere çağrılır, isimlerine kur'a isabet edenler fiilen veya bedelli olarak hizmet ederlerdi. Yalnız bedelli olmak isteyenlerin bunun için emvalini satmalarına müsaade olunmazdı. Bedelin edası sonrası Redif askerleri bir ay talime tabi' tutulduktan sonra Redif tezkiresi yedlerine verilirdi. Redif tezkiresi sahibi olanlar bir aylık talim sonrası arzu ederlerse askerlik hizmetine devam edebilirlerdi.

Belge Özeti: Karaferyeli Abbas bin Süleyman adına tanzim edilmiş redif tezkiresi.

Yer Bilgisi: 860-92 Belge Tarihi: M-26-02-1912 Kurum: HR.SFR.04..

Ruhsat tezkiresi (رخصات تذكیرهسى) :

Herhangi bir işi yapmak için alınan resmi izin varakasıdır. Ruhsatname, ruhsat pusulası veya izinname dahi denir. Askerlik vazifesini ifa ederken hastalanıp veya bu hizmeti bir daha yapamayacak olanlara da ruhsat tezkire verilirdi. Silah taşıma, ev inşaatı yapma, dükkân açılması, tütün satışı, deniz yolculuğu, kitap basımı, mekteb yapımı, tarihi eser arama, maden araştırması, avcılık, dükkan tamiri ve yolculuk gibi muhtelif mevzular için ruhsat gerekirdi. Devletlerarası yapılan anlaşmalara katılan murahhaslara da ruhsatname verilirdi.

Resmi veya gayrı resmî birçok iş ruhsata tabi' idi denilebilir.

Belge Özeti: Tahtakale'de Hasan Ağa'nın kahvesine ait suyolu ve lağım bacaları açılması için ruhsat tezkiresi verildiği. (TSMA No: 15/44)

Yer Bilgisi: 11-76 Belge Tarihi: H-17-02-1287 Kurum: TS.MA.e

15114-5

صوبہ ہندوستان کا ایک
دعوت نامہ

نمبر ۱۰۰۰

یکم

قن العظمیٰ

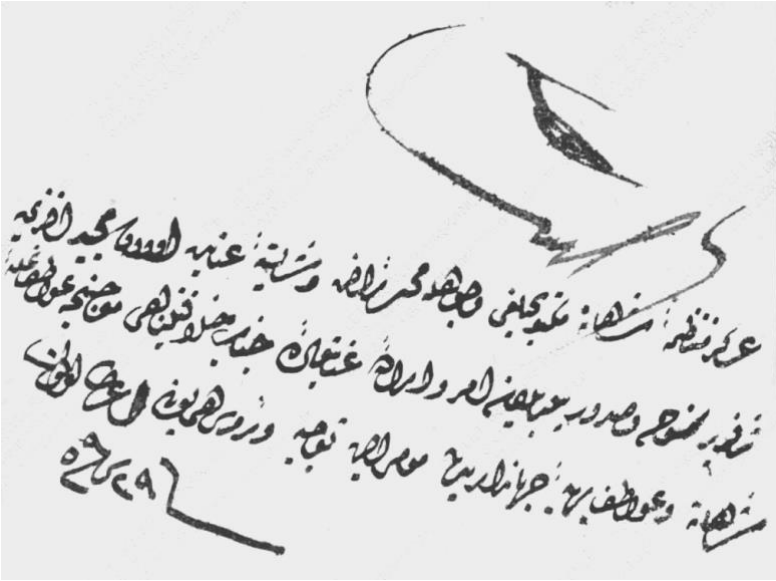
صوبہ ہندوستان کے
کتابچہ شریف
نقلہ جمعہ
۱۰۰۰

دعوت نامہ کا
نمبر ۱۰۰۰
نمبر ۱۰۰۰

Ruûs tezkiresi (روؤس تذکرهسى) :

Vezir, kaymakam paşa, serasker paşa, beylerbeyi, kapudan paşa, sancakbeyi, şeyhulislam, kadi'l-kuzat, timar ve zeamet sâhibleriyle vilâyet kadıları gibi üst makamlarda vazifedar olanların haricindeki bütün devlet memuriyetlerinin tevcihlerinde verilecek berat için kaleme alınan tezkireye rüüs tezkiresi, rüüs-ı hümayun veya kısaca rüüs denilmekteydi.

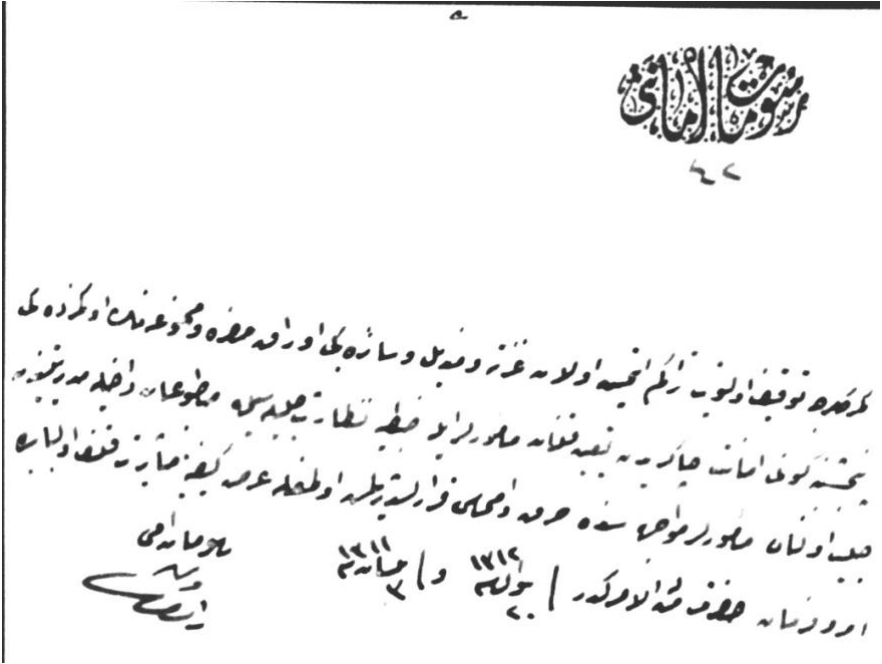

Belge Özeti: Mecid Efendi'ye Asakir-i Muntazama Mektubculuğu tevcih olunup rüüs-ı hümayun verilmesine dair buyruldu.

Yer Bilgisi: 2-70 Belge Tarihi: H-29-10-1259 Kurum: A.}DVN.

Rüsumat Emaneti tezkiresi (رسومات امانتی تذکرهسی) :

Gümrük işlerine bakan resmî daire, bir nev' gümrük idaresinin olan kurumun yazdığı pusula, evrak. Bazı şehirlerde ayrıca bir Rüsumat Nezareti vardı ve dairelerin de tezkireleri mevcuttur. Selanik Rüsumat Nezareti, Bağdad Rüsumat Nezareti gibi. Bunlar bakanlık olmayıp, Dersaadet'teki Maliye Nezareti'nemerbüt daire vazifesinde idiler.

Belge Özeti: Gümrüklerce tevkif olunup teraküm etmiş olan muzır evrakın bakılacağına dair Rüsûmat Emaneti'nin tezkiresi.

Yer Bilgisi: 118-19 Belge Tarihi: H-20-10-1312 Kurum: Y..MTV.

Rüsumat tezkiresi (رسومات تذکرهسی) :

Rüsumat Emaneti tezkiresine bakınız.

Sadaret tezkiresi (صدارت تذکرهسی) :

Nam-ı diğer tezkire-i samiye. Sadrazamın dâhili ve harici bazı hususi meselelerde, vilayet ve mutasarrıflık gibi resmî dairelere ve bilhassa nezâretlere gönderdiği tezkirelere sadâret tezkiresi denilir. Sadaretin gönderdiği daire ve makamın aynı vesikanın altında derkenarı bulunurdu. Şayet bir tezkireye veya arza derkenar yazılacaksa gönderilen makam, daha alt bir konumdaysa, bu makam ana metnin altına çapraz aşağı doğru veya dikey aşağı olarak yazılır. Bir nev' üst makama hürmeten yazıda dahi boyun eğilir. Üst makama yazıldığında ise üst makam, metnin üstüne genelde aşağıdan yukarıya doğru çapraz şekilde derkenarını yazar. Velhasıl, yazıda dahi bir alt-üst söz konusu olduğu görülebilir.

Bir dönem sadarete 'baş vekâlet' unvanı verildiğinden bu unvanla da tezkireler görülür.

Arz tezkirelerinde olduğu gibi sadaret tezkirelerinde de mevzu özetlenerek yazılmıştır.

Belge Özeti: Sultan Mahmud'un vefatı üzerine arz-ı taziyet ve teessürat eyleyen sabık Şeyhülharem Hafız İsa Ağa'nın tahriratının takdimine dair Sadaret tezkiresi.

Yer Bilgisi: 220-11000 Belge Tarihi: H-13-07-1255 Kurum: C..DH..

دوند غابو واقو عاطفو سخاوم معاشم اولم انم حضرتی
 سایه توتکویه عفتنه شاهیده شم شریفده اراماز استلنا اولده سابعه شیخ المرم نوبی دونلو فطرتی
 حضرتی شاندری مریح منبکانه بهشت شایه افریز حضرتیک سزی بغله نشیف وارنغ ابدی کوسج ایریک
 کمال خنده وارینی انلا دونلو عیترت و فخر عالم روح جید کافه امم تونکو ملائکو قدر نلو کرمانلو باد شکر
 حضرتیک نیجه سینی واعوام بیجا ساز اورنک تاجهاری و فطرت بایمان جناب رنک اولدی دعوان ضعیف
 موافق و مدوم اولدینی افاده واعوام سابقده صوفی شاندری بظلمه تحیران بافریح و فطرتی کنی ارمیده
 کونه مریح و افغانی سالیبه اصدفای خدمت سلفت سینه دیز بولمیش ایلغیزده تحیران عجزانه فطرتی مرعشه حضرت
 نقل لای جریحه اوزره نفا مرسول سوی سایدی فخری اولمده برکت مناسبه مبارک کلمه مخلصیت توأم جناب ملا
 نصیر مابنده اراده اولمده
 هفت روز اولمده
 ملا نصر علی خاں
 نصدور جوریجی و افغانی اولمده
 دیلم جید تحیران سزی فطرتی اراده سینه
 افغانی سالیبه فطرتی اراده سینه
 شمول نگاه شکر انوار جناب سایدی نسی
 هفت روز اولمده حضرتی جابابانی
 افغانی سالیبه فطرتی بیاریک ذکا فطرتی
 لایق دست فطرتی اراده سینه فطرتی
 مریح جابابانی ایضا اولمده

OSMANLI ARŞIVI	
C.D.H	
220	11000

Sayd tezkiresi (صید تذکرهسی) : Av tezkiresine bakınız.

Sayd u şikâr tezkiresi (صید و شکار تذکرهسی) : Av tezkiresine bakınız.

Serasker tezkiresi (سر عسكر تذکرهسى) :

Osmanlı ordusuna kumanda eden vezir, ordu kumandanı nam-ı diğer serdâr-ı ekrem. Sultan 2. Mahmud tarafından 1826'da Yeniçeri ocağı kaldırılıp yerine kurulan Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye ordusu kumandanına da serasker unvanı verilmiştir. II. Meşrûtiyet'ten sonra ise Harbiye nâzırı denmiştir. Günümüzün Millî Savunma Bakanı olarak isimlendirmek mümkün. Serasker tarafından herhangi resmi bir makama yazılan vesikalara serasker tezkiresi denilir

Belge Özeti: Konya'da bulunan Haydar Paşa Livası'ndaki taburların tüfenkleriyle firar eden neferlerin yerine alınacak neferlere verilecek tüfenkler hakkında Mansure Defterdarı'nın takriri ve ilgili muhabereyi havi Serasker Tezkiresi'nin arzı ve tüfenklerin Mühimmat-ı Harbiyye'den verilmesine dair.

Yer Bilgisi: 322-18876 Belge Tarihi: H-29-12-1250 Kurum: HAT

خالصا بی ایتمیا عنایتو عطفونو اولیم اتمیم حقیقائی
 صیدر بانا لواندره تونیه جاننده بولسانه طایورلردنه تظفلایه فرادایره التمریح بیجی نفرک بیجه مجدی
 باندیلدیه نفریت ایجوره التمریح بیجی عدوتظفلک صورت توبه واعطانه دانه مضوره وقتدرای عطفونو
 اتدی حقیقائی تظفلایه اولیایره مجاریه بی شمل دونلو عسکریانی حقیقائی بظمه تذکره ای منظوم عالی
 حضرت شاهزاده بیولده اولنده مهول صعب سامیای قلمیح اولغله انلا اولدیغی وجیه لوان اولیایره تاریخ خلفه
 و بیجی اولاده معلوم المصداد تظفلردنه زیاده کورنیانه بودای بوقد تظفلک کیف تظفلای عسکریانی حقیقائی
 طیفیه استلیم اولغله نفریت مقومه ایجوره سالف الیک طایوب اولیایره التمریح بیجی عدوتظفلک مهات جیه
 صابنده اعطایا موافقه اراده سنیه مایکانه بودیایره اشاری منطوق هفت بیله لیدر

۲

مودونی بیایره بود
 بیست اتمیم اولاده ایستارامان اولیایره سولطان اولاد حقیقائی
 تکریم جبارک و صدوقای اولیایره حضرت مایکانه عونی و تقیم اولیایره سولطان
 سولطان از جانب عثمانی بیولدی و سالف الیک تظفلک مهات جیه حقیقائی
 اعطایا طیفیه اراده سنیه مایکانه تظفلای اولغله اولیایره استلیم طایوب اولیایره

HAT. 322 / 18876

Serhad tezkiresi (سرحد تذکرہسی) :

Osmanlı'da hududtaki yani sınır boylarındaki kalelerde muvazzaf askerlere verilen vesika.

Belge Özeti: Dokuzuncu cemaattin Ağrıboz yamaklarından olan Hasan'a serhat tezkiresi verilmesi.

Yer Bilgisi: 1-28 Belge Tarihi: H-15-02-1171 Kurum: AE.SOSM.III

Seyahat tezkiresi (سیاحت تذکرہسی) :

Seyahat varakası dahi denir. Seyahat varakası daha ziyade Osmanlı topraklarında seyahat etmek isteyen ecnebilere verilirdi. Bakınız mürur tezkiresi.

Belge Özeti: Harbiye Nezareti'nin, görevli olarak Almanya'ya gidecek olan Binbaşı Mustafa Bey'e seyahat tezkiresi verilmesi talebi.

Yer Bilgisi: 54-81 Belge Tarihi: H-14-11-1335 Kurum: DH.EUM.SSM.

۷ - ۸ - ۷

مرزوقا ایله

با امیر نظامیهاکیم عزیزت و محورت مدتی خارج اولمده اولمده ماسوا
اولمده لود مدته المانیای عزیزته ایله جلد اولود اغیبه طویجی بیجا ندرت
رغبتجه عاقد سردار خاگره نیک اغطاسی خاق مظهره...

ایم نقشه محمدی نام

فایض
محمدی

X

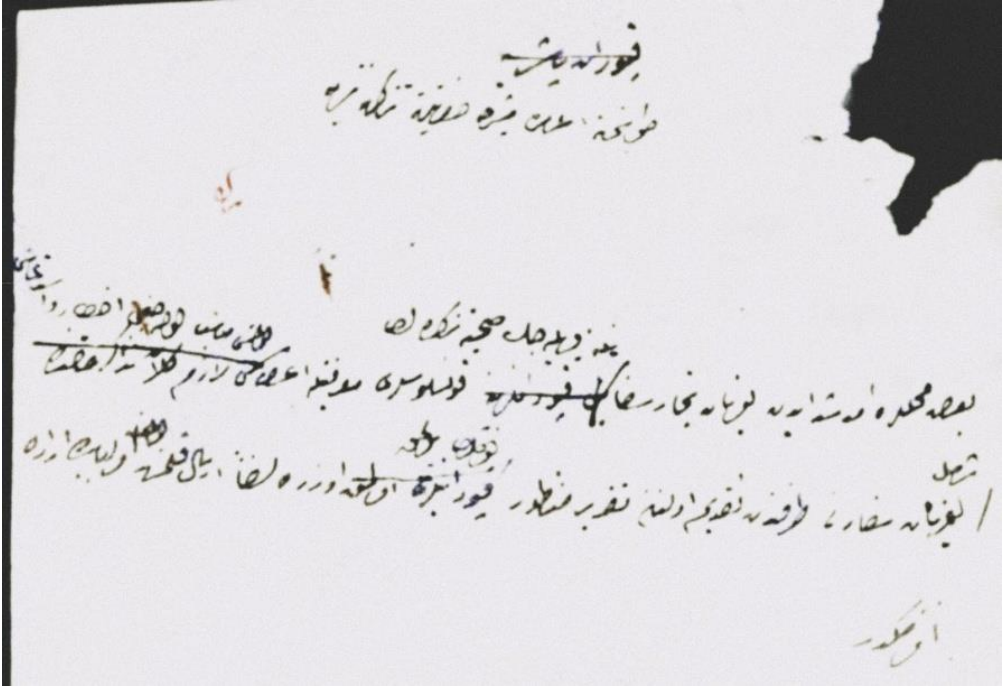
بغیر قوه
عسکری بیایورلو رازی مدینه
۱۹۰۱

OSMANLI ARSIVI

Sıhhiye tezkiresi (صحیه تذکره سی) :

Sıhhiye tezkiresi ile Sıhhiye Nezareti tezkiresi birbirinden farklı olduğu halde arşiv metinlerinde aynı manada kullanıldıkları görülebilir. Yalnız sıhhiye tezkiresi genel itibarla gemilere ve yolculara verilen uygunluk belgesidir.

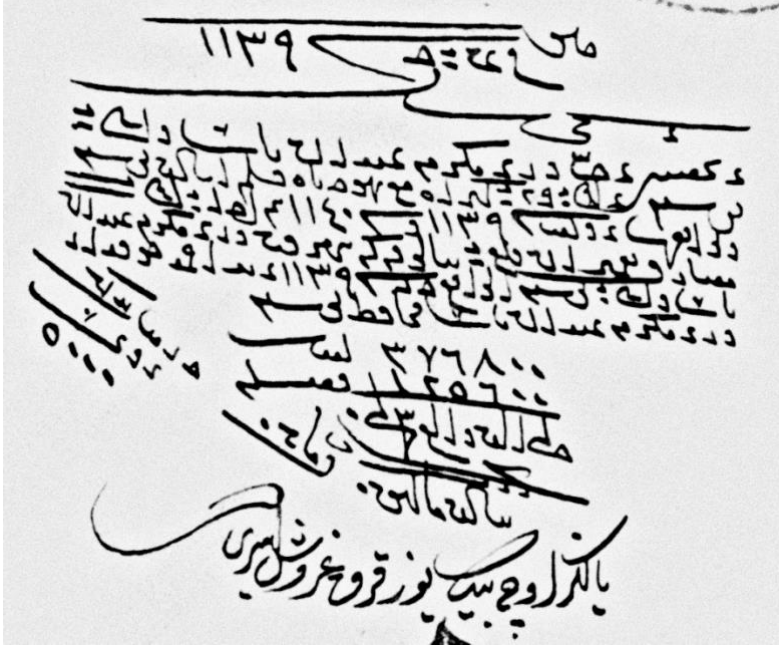

Belge Özeti: Yunan ticaret gemilerine, konsolosları vasıtasıyla sıhhiye tezkiresi verilmesi talebi ile ilgili taktirin gönderildiği.

Yer Bilgisi: 41-62 Belge Tarihi: H-13-03-1268 Kurum: HR.MKT.

Suret tezkiresi (صورت تذکرهسی) :

Her hangi bir vesikanın yazılarak çoğaltılan diğer nüshasına denir. Yani kopyası. Esasen Osmanlı'da tezkire, berat, ferman gibi şahısların eline verilen vesikaların hemen hemen tamamı iki nüsha halinde yazılır. Aslı kişide, sureti resmi dairede kalırdı. Bazen bu suret nüshaları için ayrı defter tutulurdu. Suret vesikalarının bütününde 'suret' ibaresi mutlaka yazılı olur. Asıl nüsha ile kelimesi kelimesine aynıdır. Sadece şeklen ve hat türü itibarıyla farklılıklar olabilirdi.

Belge Özeti: Banaluka Kalesi tamirat masraflarının Bosna Valisi Abdullah canibinden ve Bosna Eyaleti Cizye-i Gebran maa-Yahudiyan Kalemi akçesinden sarfını gösterir suret tezkiresi.

Yer Bilgisi: 39-3772 Belge Tarihi: H-01-12-1139 Kurum: AE.SAMD.III

Şahıs / Makam Tezkireleri (مقام تذکره لری / شخص):

Osmanlı'da belirli bir rütbe veya makamda olanların yazmış oldukları pusulalardır. Mesela bir dönemde şeyhuliskamlık yapmış bir zatın yazdığı tezkire, hem meşihat tezkiresi hem de kendi adıyla imza ettiğinden Şeyhulislam ... Efendi'nin tezkiresi olarak tarzında yazılabilmektedir.

Ağası tezkiresi, Kaimmakam paşa tezkiresi, ... Paşa tezkiresi, mutasarrıf tezkiresi, Zabtiye Müşirinin tezkiresi, ... Defterdarın'ın tezkiresi, Darussaade ağasını tezkiresi, İstanbul Ağası Ahmed'in tezkiresi, ... Beylerbeyi tezkiresi gibi.

Şikar tezkiresi (شکار تذکره سی) :

Av tezkiresine bakınız.

Şura-yı Devlet tezkiresi (شوراى دولت تذکرهسى) :

Şura-yı Devlet, Osmanlı Devleti'nde günümüzdeki Danıştay'ın mukabili olan yüksek adli dairesidir. Şura-yı Devlet'in Mülkiye Dairesi ve Tanzimat Dairesi asıyla iki önemli dairesi vardı ki bu daireler çeşitli mevzularda mazbata ihdas ederlerdi. Mesela bir av tezkiresinin usul ve esaslarını tayin ederlerdi vs.

Önemli mevzularda Şura-yı Devlet tezkirelerini, Şura-yı Devlet reisi ve azaları beraber imza ederlerdi. Şura-yı Devlet reisimin imzası imza kısmında sol üst köşede olurdu. Bütün vesikalarda bir kaç kişinin imza edeceği bir belgede en üst makam en üst soldan başlayarak sağa doğru imza edilmesi esastandır. İmza yerine mühür de basılabilirdi. Şura-yı Devlet Reisi'nin tek başına imza ettiği meseleler var ki bunlar ehemmiyet itibarıyla daha aşağı kısımdadır.

Belge Özeti: Fraşarlı Faik Bey'in Yunanistan'a firarı Aydın Vilayeti'nden Yahya Ağa biraderi İsmail ve Dolune'de bulunan Yusuf Bey'in eşkiyaya yataklık etmesi ve kaçakçılık etmesi sebebiyle Anadolu'ya gönderilmeleri Yanya Vilayeti'nden işaret kılınmakla birlikte mahkeme kararı gerektiği hakkında Şura-yı Devlet tezkiresi.

Yer Bilgisi: 421-56 Belge Tarihi: H-16-07-1319 Kurum: Y..A...HUS.

تذکره

تذکره

۱۸۵۶

استادان دولوب در ری مردمان که یونان حضرتان را شکرین و لدن ترسانای مالک ملک دولوبه الهامیندن حمی غاصبی کیم براری سبک و دولوبه در دولوبان
 موسف بنگ لدن مغان و تربیه قوی و و اردن تیره جاوردی موسی الهامی و سبک و در دن و شقا و سبک قیوس و یونان سدن سله الموعود موسی و سبک
 قیاسی بنگده اولم قوی موسی الهامی جمله سی سال هاسا هادیندن بولس قوی و بوزر نادب و زکلب اولم قوی تقدیر ده ایقاص قسه و سبک الهامی
 ماهوز اولم سبک حمی و سبک بولم موسف بنگ نامولسده بولم تبعدری لزومنه در مایه ولایتیندن و اولون ترافاسه موسی بنگ تقدیر و سبک تقدیر
 شمشه دهمه نظامتک سوزی دوله هوالر سوزی و سوان سبک نایج و درت بیک سبه بوزالی و درت نورونی در سبک لغوی بنگله دره سبک تقدیر اولدی
 حکم اده سبه و بنگ بنگ بنگ تقدیر اقران تبرک الیج کیم سنده فی و سبک بنگ جز سبک هاز اولوب شقا و سبک بنگله اولدی مسعودی سبک تقدیر
 بنگده اولم سبک اولم ممالک قیاسی بنگله و سبک بنگله و سبک بنگله و سبک بنگله و سبک بنگله و سبک بنگله و سبک بنگله و سبک بنگله
 اولدی سبک بنگله اولدی سبک بنگله اولدی سبک بنگله اولدی سبک بنگله اولدی سبک بنگله اولدی سبک بنگله اولدی سبک بنگله اولدی
 برجهوه تکابیل لری بنگده اولوب بوزرک اولم قوی و سبک بنگله اولدی سبک بنگله اولدی سبک بنگله اولدی سبک بنگله اولدی سبک بنگله اولدی
 موسی غاصبی بولسده کون و بنگ
 سوزی بنگ
 اولدی سبک بنگ
 اولدی سبک بنگ

اعضاده	اعضاده	اعضاده	اعضاده	اعضاده	اعضاده	اعضاده	اعضاده
اعضاده	اعضاده	اعضاده	اعضاده	اعضاده	اعضاده	اعضاده	اعضاده
اعضاده	اعضاده	اعضاده	اعضاده	اعضاده	اعضاده	اعضاده	اعضاده

Tahvil tezkiresi (تحویل تذکرہسی) :

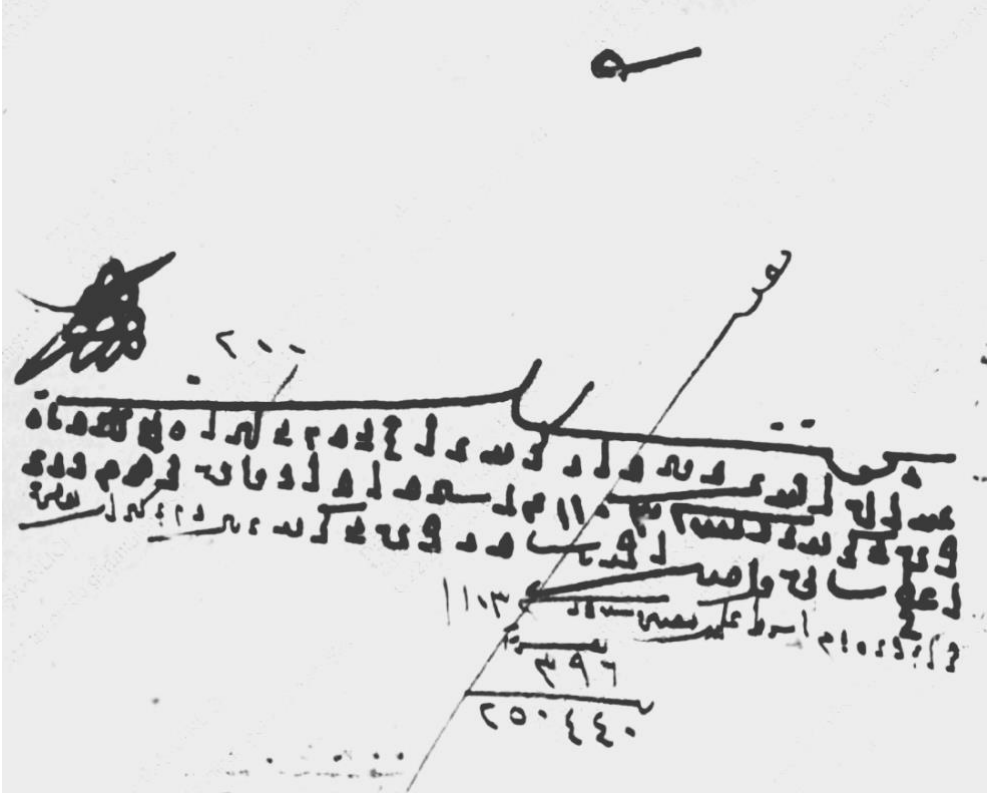
Sefere iştirak etmemek veya ölüm gibi mücbir bir sebeple boş, dağılmış, sahipsiz yani mahlul kalan tımar ve zeametlerin başka birinin yedine tevcih edilmesine tahvil denir. Divan-ı Hümayunda bu kaydları tutmak için teşkil edilmiş olan daireye Tahvil kalemi, buna dair yazılan resmi varakaya da Tahvil tezkiresi denilirdi. Başka bir ifade ile Osmanlı'da boşalan bir devlet memûriyetin başkasına verilmesi işlemidir ki vezirlerin, beylerbeyi, sancakbeyi, kadı, tımar ve zeâmet sâhiplerinin tâyin, tevcih, nakil ve hazineye para girdileri de bu kapsamdadır. Ayrıca cizye, avarız mukataa, bedel-i nüzûl vs. üzerinden devlet hazinesine giren paraya da tahvil tezkiresi denilir.

Tahvil tezkiresi için tahvil hükmü tabiri de kullanılmıştır.

Tahvil tezkireleri genel itibar ile siyakat yazısı ile yazılırlar ve medli bölüm “an-tahvîl-i” şeklinde başlar.

Belge Özeti: Veziriazam Fazıl Ahmed Paşa Evkafı'ndan istirdad olunup sabık Girid Defterdarı Abdullah Efendi uhdesindeki Cizye-i Gebran ve maa-Yahudiyan akçesinden Hazine'ye teslim edilen parayı mübeyyin tahvil tezkiresi.

Yer Bilgisi: 19-2021 Belge Tarihi: H-15-04-1105 Kurum: AE.SAMD.II.

Ta'yin tezkiresi (تعيين تذکره‌سی) :

Tevcih tezkiresine bakınız.

Ta'yinat tezkiresi (تعيينات تذکرهسى) :

Bazı kalemlere gelirleri veya bazı şahıslara maaşları haricinde ihtiyaçlarını karşılamak üzere yapılan tahsisler için verilen belgedir. Mesela bir kaledeki görevlilerin yeme-içme ve techizat vs kalemlerine için tayinat, bu tayinatı karşılayacak maddi gelir pusulasına da tayinat tezkiresi denir.

Bu belgeler bazen siyakat hattıyla “beray-ı ...” ile başlar ve metnin aşağısında “şair, hınta, guşt” gibi tayinat miktarları ile beraber yazar, bazen de bir arzuhalin üstüne “virile” emri olarak yazılabilirdi. Bu emsal vesikalarda “tezkire dade” ibaresi ile tezkirenin verildiği derkenar notu görülebilir.

Belge Özeti: Silistre Muhafızı Vezir Abdi Paşa maiyetinde iken ordu-yı hümayuna çağrılan mirimirandan Kocabaş-zade Ahmed Paşa'nın etbainin bazı karakullukçu ve sair neferatla yüzelliye kadar çıktığı tesbit edildiğinden yüzelli neferlik tayinat tezkiresi itası.

Yer Bilgisi: 357 -20468 Belge Tarihi: H-09-10-1204 Kurum: AE.SSLM.III

۶

معاليه
 نورالدين
 محمد بن
 محمد بن
 محمد بن

عنایتوا قدم

سلسله محضی پذیر مکتوم سعادتو عبیدی پاشا حضرتی معینند ایکن ادو بی
 جب اوغان میر میرانن توجه بانقزاده احمد پاشا نلق موجود معینی اولون
 توابعاتی یوزدیکیمی به بالغ او بی معاینه اولوب بعضی قوللقی و سار یوزدالی
 رسین ایدو کی انزا و اولو جمله معینان ۳ عطا فی استعفا ایتمکله تنظیمه
 منکار

۲

Te'kid tezkiresi (تأكيد تذكیرهسى) :

Daha evvel kaleme alınmış veya söylenmiş olan bir hususu tekrar hatırlatma ve bir daha bildirme pusulasına tekid tezkiresi denir.

Terakki tezkiresi (ترقى تذكیرهسى) :

Osmanlı Devleti'nde saka, silahdar, serdengeçti, yeniçeri, azeb ve bi'l-umum erbab-ı istihkaktan çeşitli hizmetlerde bulunanların gayret, üstün başarı, fedakârlık ve yararlıklarında keza hizmette buldukları sürelerini başarı ile tamamladıklarında ilâve olarak verilen tahsîsata terakki ve bu tahsisatın edası için verirken vesikaya da terakki tezkiresi denir. Terakki ibaresi aynı zamanda zam ve ilave maaş anlamında da kullanılmaktadır.

Belge Özeti: Divan-ı Hümayun sakalarından bazı neferata terakki tezkiresi verilmesi.

Yer Bilgisi: 44-3167 Belge Tarihi: H-24-03-1179 Kurum: AE.SMST.III

۵

سقا یا نه دیو نه میا نو

توقا
توقا
توقا

التونیا نسینا
دورج نیاو ده

توقا
توقا
توقا

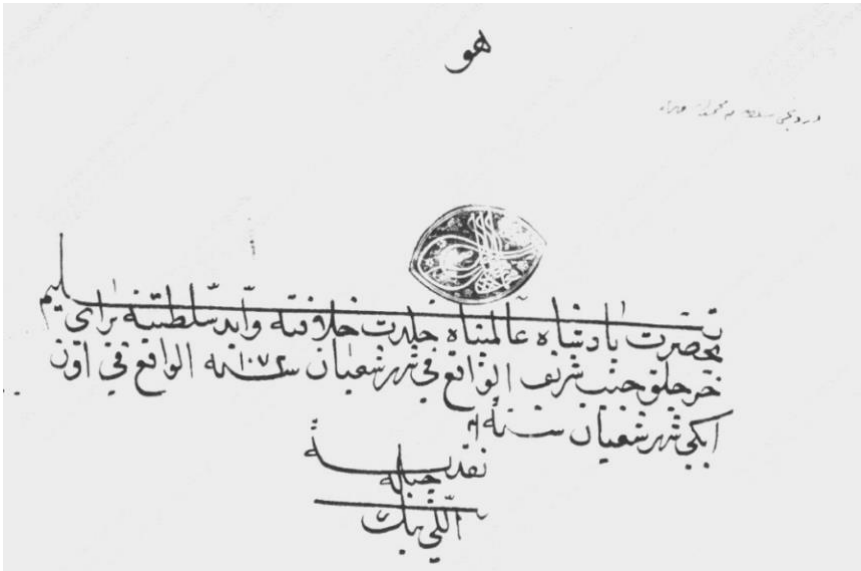
وجه تسمیه روزنامه نوری و نه ترقی توکلی و برکت
و بجهت تسمیه نوری و برکت

توقا
توقا
توقا

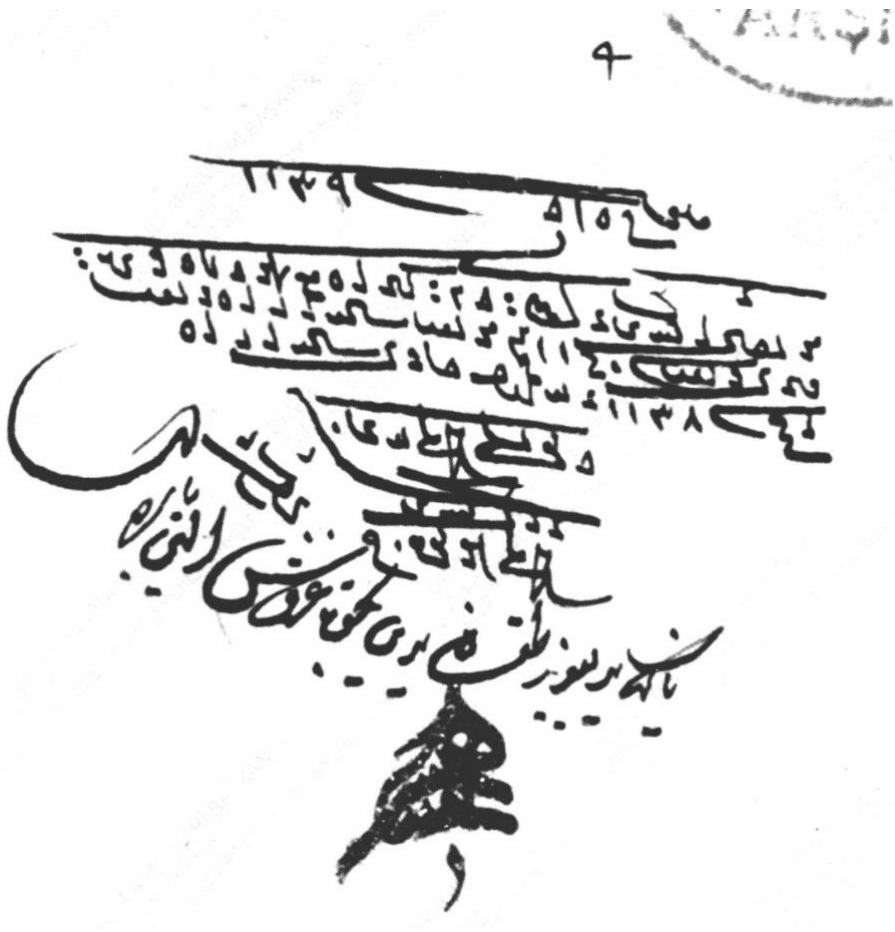
Teslim tezkiresi (تسليم تذکره سی)

Emval veya nukudun bir yerden alınıp başka bir yere götürülmesi halinde karşı taraftan teslim alındığını ibraz eden resmî belge. Osmanlı arşivinde dönemsel olarak farklı hatlarda teslim tezkiresine örnekler görmek mümkün. Siyakat hattı ile yazılmışsa “teslim”, “an-tahvîl” diye başlayan metnin alt kısmında teslim olunan meblağ, türü ile beraber yazılır; mesela, “be-hesab-ı guruş-ı esedi”. Meblağın ayrıca divani kırması ile tekraren yazıldığı görülebilir. Esedî ifadesi, para üzerinde arslan figürü olmasından dolayıdır.

Belge Özeti: Sultan Dördüncü Mehmed'e cep harçlığı olarak elli bin akçe verildiğine dair teslim tezkiresi. Sultan Dördüncü Mehmed'in mührünü havidir.

Yer Bilgisi: 1446- 40 Belge Tarihi: H-12-08-1072 Kurum: HAT

Belge Özeti: Cizyedar Murtaza Efendi uhdesindeki Kıbrıs ve Tevabii Cizye-i Gebran maa-Yuhudiyan Kalemi akçesinden silahdaranın 1138 recec mevaciclerinin Mehmed Çavuş eliyle teslim alındığını gösterir suret tezkiresi.

Yer Bilgisi: 39-3786 Belge Tarihi: H-15-12-1139 Kurum: AE.SAMD.III

Teşekkür tezkiresi (تشکر تذکره سی) :

Bir ihsana, bir ikrama veya bir muavenete mukabil, yazı ile teşekkürünü ifade etme pusulasıdır.

سده سنه حضرت خلد قمتا هي خاك فتمصا موفض عبدو اعلى اوله كره
 جلب قلوب انام ونطيب عجزه وانام خصصه عاليه سنه مظهرت سنه ولانعمت اعظم بربك بربرحان
 جبل و جدي اولوق ضبايك دعوات اراعل وانامى تحده كى استرحام عبدا لك لطفه ورحمة قبوله
 انام مرفوعه لك انوار ذرفهى امزده سنجه بى صدوروك امرونا محام بيان حضرت خلد قمتا هي
 برعالمه كره و بده يه اجا و بعبه صادقى دنى نامل سرور لاجبى انجلك عبودتكم وروايسى اولكن دعائى قودنى
 غم واجلا ورفعت اعظم بى كرام بدمع العوج غمركم لاجب ايديم فاجله احوال امرونا ورفعت امتنا اقدر خيركم
 الحمد لله
 سحر
 محمد صالح

Belge Özeti: Ziya Paşa'nın yetimlerine yapılan yardımdan dolayı teşekkür tezkiresi.

Yer Bilgisi: 6-46 Belge Tarihi: H-29-12-1313 Kurum: Y..PRK.MŞ..

Teşrif tezkiresi (تشریف تذکرہسی) :

Padişah, sultan, sadrazam, vezir gibi üst makamdaki bir zat bir yeri bir şehri gezmeye, denetlemeye vs gitti ise bunun için teşrif ifadesi kullanılır. Mesela cumhurbaşkanı veya bakan bulunduğunuz şehre gelse yine **teşrif** kullanılır. Bu cihette mühim şahısların geleceğini haber veren pusulaya teşrif tezkiresi denir. Eğer sıradan bir şahıs bir yere, bir şehre gidecek olsa ona **azimet** denir. Yalnız Allah tarafından mukaddes kabul edilen Mekke, Medine ve Kudüs'e kim giderse gitsin burada teşrif kullanılmaz, azimet kullanılır. Allah'ın şerefli kıldığı bir şehri hiçbir sultan şereflendiremez. Bu mübarek beldelere giderek olsa olsa bu padişahlar, sultanlar şeref kazanır.

Belge Özeti: Tersane Emini Osman Efendi'nin Ser-çukadar Fettah Efendi'ye tezkiresi: Havuzdan çıkarılacak kalyonları görmek üzere padişahın teşrifinin beklendiği.

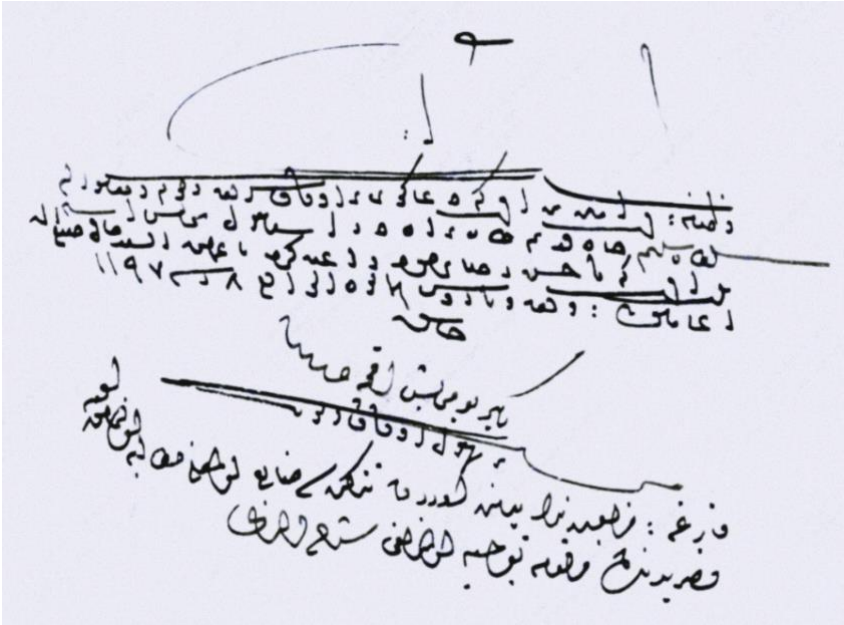
Yer Bilgisi: 201-39 Belge Tarihi: H-29-12-1255

۵

بنم عنایتلو مروتلو او غلام حضرتلری
 بنم نعالی پارتکی بیخسند کوی اوج انباری قابولک موصدنه
 اخراجی نماشا بیرون شوکلوی و لی تقاضا ایتدی من ساعت
 قاجده نشد بقلری مناسب اولدی هقی باند کرم سوال بیوریشی
 بی طرفه هرمانزوی حاضر ایدیلر بی دیلو نشد بیوریشی
 نقد کوندر کرم معاونلر ندن معلوم اولمیشدی ساعت دروغ
 نشد بیف هابون بیوریشی در عقب صورتی صالی بیوریشی
 اکی بجه ساعت طرور بعد قانیون اخراج اولنور
 ایتدی اوله اراده علیه لینه منوطدر اگر بر ساعت اول
 با خود بر ساعت حکم کلک اراده بیوریشی بانی بیوریشی
 ساعت دروغ خور ایدیکم حد اعتدال اولدی هقی ایدیکم
 رای داراره ایتدی کدر

Tevcih tezkiresi (توجيه تذکرهسى) :

Bir makamı, bir vazifeyi, bir memuriyeti birine vermeye tevcih, bu tevcihin resmi vesika ile belgelenmesine tevcih tezkiresi denilir. Berat tezkiresi, tımar tezkiresi, zeamet tezkiresi ve tayin tezkiresi vs. de bu kabildendir. Zayi' durumunda yenisini talep edilirdi. Siyakat, divani kırması başta olmak üzere farklı hat türlerinde örnekleri mevcuttur. Genel itibarla; "kimlere tevcih olunduğuna dair tımar tezkiresi", "müceddeden tevcih edildiğine dair verilmiş olan zeamet tezkiresi" ifadeler yer alır.

Belge Özeti: İstanbul'da Sultan Selim Han Vakfı'ndan duagu vazifesi tezkiresini zayi eden Mehmed Emin bin Ahmed'e tevcih tezkiresi verilmesi.

Yer Bilgisi: 203-13571 Belge Tarihi: H-08-04-1197 Kurum: AE.SABH.I..

Tevkif tezkiresi (توقيف تذکرهسى) :

Ahz u girift tezkiresine bakınız.

Tımar tezkiresi (تیمار تذکرهسى) :

Osmanlı'da muayyen bir hizmet mukabilinde kişilere tahsis edilen toprak için verilen pusula.

Ulûfe tezkiresi (علوفه تذکرهسى) :

Mevacib tezkiresine bakınız.

Belge Özeti: Dergah-ı Ali kapıcıbaşılarından olup müstahak olduğu ulufesinin tezkiresi verilmesine dair Serbostaniyani-i sabık Hüseyin imzasıyla yazılan arzuhal.

Yer Bilgisi: 21-2189 Belge Tarihi: H-25-09-1112 Kurum: İE.SM..

۱۱۹

اعانة در كتاب امري

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

روزي و روزه لینه و لینه روزی و روزه
متر و متر لینه و متر و متر لینه

مرکز میرزا

لطاف

و لینه و لینه

بقولن و رکاه علی قیومی بین قولن و لوب

مستحق اولو وضع علوفه لینه و لینه و لینه

ویر لینه با لینه در فرما غنایتد لطاف حضرتنکد

سلطان
سرور
سابق

Vergi tezkiresi (ویرگو تذکرهسی) :

Temettu' (kâr, kazanç) vergi tezkiresi, emlak vergi tezkiresi, özel vergi (doğrudan doğruya tahsil olunacak telalife mahsus) tezkiresi, musakkafat ve arazisi vergi tezkiresi gibi muhtelif vergi tezkiresi mevcuttu. Bir mal veya mülkten doğan vergileri ifade için kullanılmıştır.

Belge Özeti: Manastır'ın Radobor karyesi Emir mahallesinde Malik Bey Yeğeni İsmail Bey'e ait arazinin vergi tezkiresi. (Ohri; 196)

Yer Bilgisi: 33-150 Belge Tarihi: M-20-12-1890 Kurum: YB.021

داشته	<p>اینگی کتیب مستقفا و اراضی کوسینبا</p> <p>مخصوص تذکره کتیب</p>				ولایت	تبریز	
سند شماره					لوا		
محکمه					فضا		
رقاق					وزنه	اصوبه	
صاحب ملک اسمی	جنین افلاک و آرا	بزرگوار	مقدار اراضی و افلاک	بزرگوار	بیکه	قیمت	وزن کوه
امیر محمد صالح به بهمن	راض	دوم	اولک	۱۸	۴	۴۰۰۰	۸
بیک		زراع	نارنج	۷۹			
<p>وزن کوه ۱۱۵ / ۱۹۵</p> <p>وزن کوه</p>							
موصوفات	مهرجلی	نوع	نارنج	مهرجلی	بیکه	قیمت	وزن کوه
<p>تسلیات ۱۳۰۴</p>				<p>تسلیات ۱۳۰۳</p>			
مهرجلی	جنینک بار و ایلد	تاریخ تسلیم	اخسان	وزن کوه	مهرجلی	جنینک بار و ایلد	تاریخ تسلیم
مهرجلی	مقدار	۸	۸	۸	مهرجلی	مقدار	۸
یکون							یکون

Vilayet tezkiresi (ولایت تذکرہسی) :

Valiliklerce yazılan tezkirelerdir. İstanbul Vilayeti tezkiresi gibi. Genel itibarla valiliklerce farklı resmî kurumlara yazılır.

Yoklama tezkiresi (یوقلامہ تذکرہسی) :

Şahıslara ve kurumlara ait emval veya çeşitli hayvanatın miktarını gösteren resmi belge. Ağnam yoklama tezkiresi, canavar yoklama tezkiresi gibi.

Belge Özeti: Ohri'nin Vraç Mahallesi'den bir şahsın canavar (domuz) yoklama tezkiresi.

Yer Bilgisi: 43-73 Belge Tarihi: M-05-05-1911 Kurum: YB.021

ورق نومبردی ۲۹	سنه ۱۳	جنوار یوقلمه تذکره سی	جلد نومبردی ۱
نومبردی	نعداد تذکره سنک ناربی	سجافی اومون نفا ویرای کله سزیه	مکتوب
	جنوار	رسمی	
	عدد	باره	غروبش
نعداد تذکره سنه مجره اولامه	۱	۵	۱۰
یوقلمه ده ظرور ایسه	۱		
بلونه	۱	۵	۱۰
<p>قناه طیار نعداد تذکره سنه مجره بر رأس جنوار بوکره یوقلمه اولدوقده بشقهجه ظهور ایتمه و نعداد تذکره سی بالاخذ صاحبه نسیلا اشبو یوقلمه تذکره سی اعطا اولننده . ۲۴۱ ۲۵۱</p>			

اخطار (بوکره یوقلمه اولدوقده بشقهجه) نمیرندن صکره (شوقدر جنوار مکتومات ظهور ایتمش)
 و مکتومات اولدوقده حالده (مکتومات ظهور ایتمش) عبارسی تحریر اولنه بقدر

Yol tezkiresi (یول تذکرهسی):

Mürur tezkiresine bakınız.

Belge Özeti: Seyid Abdullah Efendi'ye Mekke şerifi tarafından verilen yol tezkiresi.

Yer Bilgisi: 359-60 Belge Tarihi: H-11-01-1276 Kurum: A.}MKT.UM..

Zeamet tezkiresi (زعامت تذکرہسی):

Timarın daha büyüğü olup Osmanlı'da fetih hengamında elde edilen ve mîri malı denilen topraklardan savaşa iştirak edenlere verilen araziyi ifade eder ki bu istihkak için verilen belgeye zeamet tezkiresi denir.

Zimmet tezkiresi :(ذمت تذکرہسی)

Devvlet alacaklarının tahsil edilmesi veya alacak demektir. Der-zimmet tezkiresi dahi denilir.

Belge Özeti Budin neferatı mevacibi için zimmet tezkiresi mucebince Piri Paşa-zade Osman Bey'den alınan meblağa dair Budin Mirmiranı Mehmed'in temessüğü.

Yer Bilgisi: 1-42 Belge Tarihi: H-16-03-1010 Kurum: AE.SMMD.III

تقدیر بر حق کی
دلگشاہ و نغمہ قدراوم
۱۰۱۰

وجہ تخریر عرف بود کہ بر ہی پاشا اران عثمان بک مدیدت
۱۰۱۰
۱۰۱۶۲

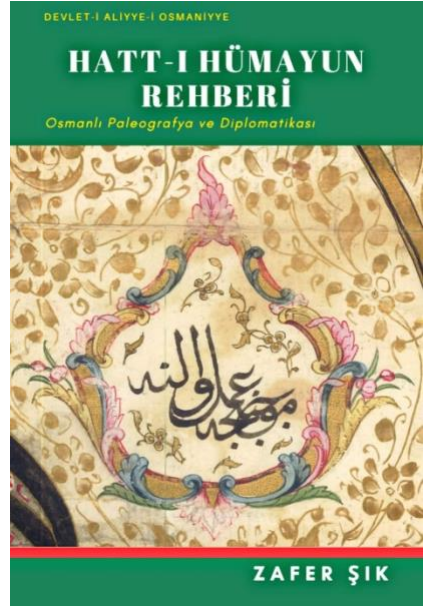
در خدمت تقدیر سی موجینگی مگر می سکتید دست یون عموالی
بدون تفراتی مواجیبی چون التوب قبضی اولیٰ اعلیٰ نوری
توبی اولوق و برلادی حراکی ۱۰۱۰ حصار لری و الف

۲۸۴۰۰
کتابخانه
۱۰۱۶۲

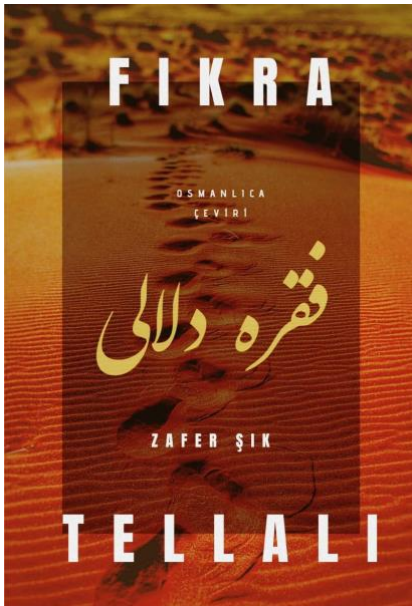
کتابخانه
مرکز
۱۰۱۶۲

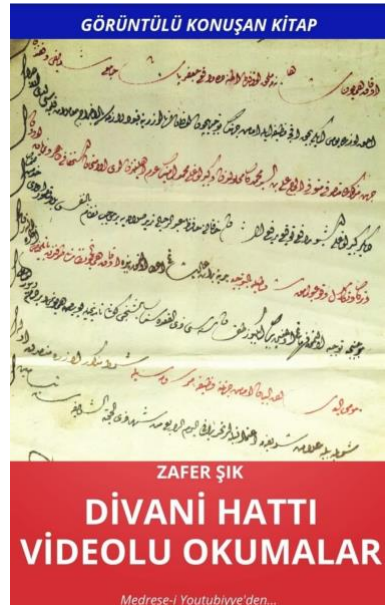
ZAFER ŞIK

ZAFER ŞIK

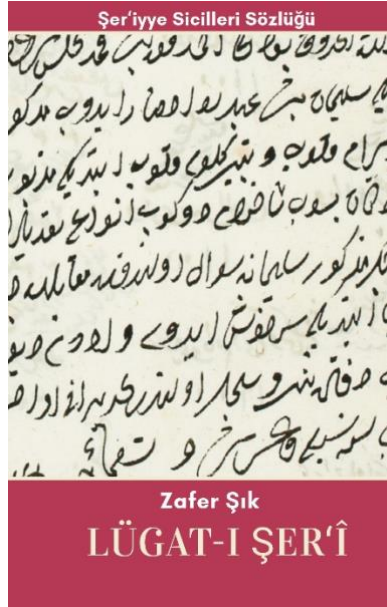
ZAFER ŞIK

ZAFER ŞIK

DİVANİ HATTI
VİDEOLU OKUMALAR

Medrese-i Youtubiyye'den...

SAHASINDA İLK VE TEK KİTAP

OSMANLI ARŞİVLERİNDE

TEZKİRE

ZAFER ŞIK